

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

18^e JAARGANG

WOENSDAG 4 JANUARI 1933

No. 888

NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT.

Curatoren: Mr. G. Vissering, Voorzitter; Ir. A. Plate, Onder-Voorzitter; C. H. van der Leeuw, Penningmeester; Mr. W. M. van Lanschot; Mr. L. J. A. Trip; E. D. van Walree. Directeuren: Prof. Mr. F. de Vries; Prof. Dr. N. J. Polak; Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart, Directeur-Secretaris.

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.

COMMISSIE VAN ADVIES:

Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. N. J. Polak; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Prof. Mr. H. R. Ribbicus; Jan Schilthuis; Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries. Gedelegeerd lid: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart. Redacteur-Secretaris: Dr. H. M. H. A. van der Valk. Secretariaat: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam. Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar N.V.; Uitgevers, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No. 145192.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Economisch-Statistisch Kwartaalbericht 75 cents. Leden en donateurs ontvangen het weekblad en het Kwartaalbericht gratis en een reductie op de verdere publicaties.

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeplaatweg.

BERICHT.

In de op 21 December jl. gehouden Buitengewone Algemeene Vergadering van de Vereeniging „Instituut voor Economische Geschriften” is besloten om dit Instituut in den loop van 1933 samen te voegen met het te Rotterdam gevestigde Nederlandsch Economisch Instituut. Dit laatste Instituut stelt zich volgens art. 2 zijner Statuten ten doel de bevordering van de bestudeering van economische vraagstukken en in het bijzonder het verzamelen van en uitwerken van economische gegevens, door aan het Instituut daartoe te verbinden krachten; voorts alles wat met dit doel in middelbaar of onmiddellijk verband kan geacht worden te staan.

Zoals bekend, heeft het Instituut voor Economische Geschriften reeds eenigen tijd samengewerkt met het Nederlandsch Economisch Instituut bij de publicatie van het Economisch Statistisch Kwartaalbericht, en bij de verspreiding van de door het Nederlandsch Economisch Instituut uitgegeven boekwerken. Deze samenwerking bleek voor beide Instituten zoo vruchtbaar te zijn, dat al spoedig van beide zijden een plan tot nauwere aaneensluiting werd geopperd. Als gevolg hiervan werd besloten om in den loop van 1933 activa en passiva van het Instituut voor Economische Geschriften over te dragen aan het Nederlandsch Economisch Instituut, om vervolgens over te gaan tot opheffing van eerstgenoemd Instituut en om reeds met ingang van 1 Januari jl. het weekblad „Econo-

misch-Statistische Berichten” te maken tot een uitgave van het Nederlandsch Economisch Instituut. In verband hiermede hebben bovenstaande opschriften een aanvulling en wijziging ondergaan.

3 JANUARI 1933.

Zelfs de jaarswisseling was niet in staat eenige verandering te brengen in de positie van de geldmarkt. Alle noteringen bleven onveranderd; de prolongatierente noteerde 1 pCt.; particulier disconto $\frac{1}{4}$ pCt. en callgeld $\frac{1}{4}$ pCt. Kort loopend schatkistpapier werd zelfs voor $\frac{1}{8}$ pCt. verhandeld.

* *

Blijkens den weekstaat stelde de jaarswisseling geringe eischen aan De Nederlandsche Bank. De post binnenlandse wissels verminderde zelfs met f 236.000; de beleeningen namen met slechts f 329.000 toe. De post papier op het buitenland bleef ongewijzigd, terwijl de diverse rekeningen onder de activa der Bank met f 293.000 vermeerderden.

De goudvoorraad vertoont een kleine afnemings, evenals de voorraad zilver.

Onder de passiva onderging de biljettencirculatie een uitbreiding van f 29,6 millioen. De saldi in rekening-courant daalden daarentegen met f 30,1 millioen, tengevolge van een vermindering der saldi van anderen groot f 47,3 millioen, waartegenover een toeneming van slechts f 17,1 millioen van het tegoed van 's Rijks schatkist stond. Het beschikbaar metaalsaldo is met f 119.000 ingekrompen; het dekkingpercentage bedraagt nagenoeg 83 pCt., evenals de vorige week.

* *

Zoals het in de week tusschen Kerstmis en Nieuwjaar gewoonlijk het geval is, ging er ook ditmaal op de wisselmarkt weinig om. Even scheen het, of men in Londen den Dollar los liet; van 3.33 $\frac{1}{4}$ steeg de koers tot 3.30 $\frac{1}{2}$, doch weldra was hij weder op 3.33 $\frac{1}{4}$ teruggebracht. Ponden liepen dan ook hier een oogenblik van 8.30 op 8.22 terug, om weder op 8.30 $\frac{1}{2}$ te sluiten. Dollars waren iets zwakker en noteerden na 2.4893 : 2.4885. Markten lagen eerder aangeboden; van 59.30 zakten ze tot 59.22 in. Fransche Francs met maar weinig verandering 9.71 $\frac{1}{4}$. Belga's liepen van 34.51 op 34.45 terug. Ook Zwitsersche Francs waren wat lager, 47.90—47.87 $\frac{1}{2}$. Lires onveranderd ca. 12.74. Peseta's waren eerder gezocht op 20.32 $\frac{1}{2}$. Scandinavië vertoonde weinig variatie: Kopenhagen 43.05, Oslo 42.80, Stockholm 45.20, Finsche Markten 3.62 $\frac{1}{2}$. Canadeesche Dollars hooger: 2.20. Yen ca. 52.

De groote gebeurtenis van deze week was het loslaten van den gouden standaard door Zuid-Afrika. De eerste dagen had men geen juist idee van de genomen maatregelen en was het niet mogelijk een koers te bekomen. Gisteren was T.T. Zuid-Afrika op 9.20 $\frac{1}{2}$ aangeboden (voor het verlaten van het goud bewoog zich de koers op ongeveer 12.—).

In tegenstelling met wat men andere jaren tegen het eind van het jaar ziet gebeuren, kwam er ditmaal in de termijn-noteringen bijna geen verandering. Een- en driemaands Ponden deden $\frac{5}{16}$ resp. $\frac{11}{16}$ c. disagio, Dollars noteerden een déport van 30 resp. 65 punten.

Op de goudmarkt was het betrekkelijk stil. In baren ging een kleinigheid om; zij noteerden f 1.649,50. Eagles 2,49 $\frac{3}{4}$, Sovereigns 12.10.

REDE VAN DEN VOORZITTER VAN DE KAMER VAN KOOPHANDEL EN FABRIEKEN VOOR AMSTERDAM.

Bij de intrede van het nieuwe jaar heeft de nieuwe Voorzitter van de Amsterdamsche Kamer van Koophandel, de heer Gottfr. H. Crone, volgens oud gebruik, aan de leden der Kamer een overzicht van den economischen toestand aangeboden. Geheel in den trant, zooals wij dat sedert jaren van zijn voorganger, Dr. E. Heldring, gewend waren, behandelt de heer Crone eerst de belangrijkste internationale vraagstukken en de handelspolitiek van Engeland en Duitschland, om daarna zeer uitvoerig stil te staan bij de verschillende problemen, die zich op het oogenblik in ons land voordoen. Met het oog op de groote beteekenis hiervan zullen wij ons ditmaal geheel tot dit gedeelte van de rede van den Voorzitter van de Amsterdamsche Kamer van Koophandel beperken.

Algemeene toestand.

Ernstige zorg baart de binnenlandsche toestand. Onze volkshuishouding heeft de zware schokken, die haar werden toegebracht, tot nu toe doorstaan, dank zij de reserves in de reeks van voorspoedige jaren, die aan het uitbreken van de crisis vooraf gingen, gekweekt. Doch terwijl in normale tijden de verscheidenheid der grondslagen van onze nationale economie haar een groote mate van levenskracht verschafte, zijn door de tegenwoordige universeele ontwikkelingen een aantal dier grondslagen pijnlijk getroffen, gevoelig als zij zijn voor de wisselingen van de internationale conjunctuur. Aangezien de economische structuur van ons land in overwegende mate afhankelijk is van de handelsbetrekkingen met het buitenland, wordt Nederland in zijn grondvesten bedreigd.

Het bedrijfsleven in de crisis.

De land- en tuinbouw en de veeteelt, wier groote kracht in de geaardheid van onzen bodem, de bekwaamheid en de ervaring hunner beoefenaren en hun voorbeeldige bedrijfsorganisatie schuilt, zijn in belangrijke mate op den uitvoer ingesteld. De waarde hiervan (aardappelen, peulvruchten, fijne zaden, tuinbouwvoortbrengselen, vee en vleesch, pluimvee, eieren en zuivel), daalde van 600 miljoen gulden in 1928, tot 425 miljoen in 1931 en 258 miljoen gedurende de eerste elf maanden van het vorige jaar.

Daarnaast staat een rijk geschakeerde nijverheid, die zich tot het uitbreken van de crisis over het geheel genomen niet onbevredigend ontwikkelde en aan een toenemend deel voor onze bevolking werk bood. Voor het beloop van de conjunctuur in dezen tak onzer volkswelvaart geeft het gewicht van den invoer van grondstoffen en werktuigen een bruikbare aanwijzing. Daaruit blijkt, dat, wanneer het maandelijksche gemiddelde van dien invoer in 1922—'25 op 100 wordt gesteld, het voor de grondstoffen van de nijverheid der verbruiksgoederen in 1929 135 bedroeg, om in October 1931 tot 114 en in October j.l. tot 103 te zijn gedaald. Het hoogste maandelijksche gemiddelde van den invoer van grondstoffen ten behoeve van de nijverheid der voortbrengingsmiddelen bedroeg 195 in 1928, waarna de stand in October 1931 126 en in die maand van verleden jaar 93 was.

De ontwrichting van den internationalen goederenhandel wordt scherp belicht, wanneer men bedenkt, dat het gewicht van den wereldhandel in het derde kwartaal van het afgelopen jaar slechts twee derden van dien in den herfst van 1929, toen deze den hoogsten stand bereikte, bedroeg en ongeveer de helft van den wereldhandel thans voor rekening van landen met ontworpen valuta komt, terwijl van de rest nog 18 pCt. op landen betrekking heeft, welke valuta door dwangmiddelen op de been wordt gehouden. Vooral de Europeesche handelsomzetten zijn gedaald.

Onze scheepvaart, die zich zoowel op het vervoer van personen als op dat van goederen toelegt en sedert eenigen wereldvrachtaar was, verschaft onze volkshuishouding door haar dienstverlening aan het buitenland een bate, die voor 1927 netto op 212 miljoen gulden werd geraamd en in 1930 tot 155 miljoen gulden was geslonken, om sindsdien verder te verminderen.

Ten slotte boden tot voor enkele jaren onze overzeesche gewesten aan onzen handel en scheepvaart aanzienlijke voordeelen, aan ons kapitaal gunstige gelegenheid voor belegging en aan onze nijverheid belangrijke opdrachten. De winsten, die Nederland uit dien hoofde toevloeiden, zijn thans in verliezen verkeerd en Indië heeft den financieelen

INHOUD:

	Blz.
REDE VAN DEN VOORZITTER VAN DE KAMER VAN KOOPHANDEL EN FABRIEKEN VOOR AMSTERDAM	2
Rede van den Voorzitter der Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Rotterdam	4
De woningvoorziening in Nederland door <i>J. Bommer</i> ...	5
Loonen en werkgelegenheid door <i>Dr. J. Tinbergen</i> met Naschrift door <i>Mr. J. van Galen</i>	8
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
Breuken in de planhuishouding van Sovjet-Rusland door <i>Prof. B. Brutzkus</i>	10
AANTEKENINGEN:	
De ontwikkeling van de Nederlandsche spaarbanken in de crisis	13
MAANDLIJFERS:	
Indexcijfers van Nederlandsche aandelen	14
Rijkspostspaarbank	15
Overzicht der opbrengsten van het Staatsbedrijf der P.T.T.	15
ONTVANGEN BOEKEN	20
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	15—20
Geldkoersen. — Wisselkoersen. — Bankstaten. — Goederenhandel.	

steun van het Moederland noodig om aan zijn moeilijkheden het hoofd te bieden.

Enkele passages verder wijst de heer Crone er op, dat het, voor het duurzaam behoud van onze welvaart, noodzakelijk is, dat naast verlaging der productiekosten, de kwaliteit der Nederlandsche producten blijft gehandhaafd en dat de industrie zich, meer dan tot dusverre, op specialiteiten toelegt.

Na o.a. op den achteruitgang van de bedrijvigheid hier te lande te hebben gewezen, wijdt de Voorzitter van de Amsterdamsche K. v. K. de volgende beschouwingen aan de handelsbeweging van Nederland.

In- en uitvoer.

Gedurende de eerste elf maanden van het afgelopen jaar werd 22.2 miljoen ton goederen met een waarde van 1.193 miljoen gulden in het vrije verkeer van Nederland ingevoerd en voerden wij 12,7 miljoen ton goederen met een waarde van 776 miljoen gulden uit. (Alles zonder goud en zilver). Een vergelijking met de twee vorige jaren en het jaarlijksche gemiddelde van het tijdperk 1925—'29 geeft het volgende beeld:

	Invoer (in miljoenen)		Uitvoer (in miljoenen)	
Jan.—Nov.	KG.	Gulden	KG.	Gulden
1932	22.214	1.193	12.725	776
1931	27.490	1.753	15.643	1.231
1930	29.175	2.253	15.284	1.601
1925—'29 gem.	26.307	2.365	13.661	1.735

Het invoeroverschot beliep derhalve, naar de waarde, in het tijdperk 1925—'29 gemiddeld 630 miljoen gulden per jaar, in 1930 652 miljoen, in 1931 522 miljoen en in het afgelopen jaar 417 miljoen. Het percentage van den invoer, dat door uitvoer werd gedekt, beliep in deze tijdperken onderscheidenlijk 72,2, 71,1, 70,3 en 65. De uitvoer is dus eenigermate tegenover den invoer verzwakt.

In dit verband wijs ik er op, dat onze vorderingen op het buitenland uit hoofde van het overschot van de waarde van onzen uitvoer van in fabrieken bereide voedingsmiddelen boven de waarde van den invoer dier goederengroep, gedurende het tijdperk 1925—'29 gemiddeld 226 miljoen gulden bedroeg, doch in 1931 tot 145 miljoen en verleden jaar tot slechts 78 miljoen is geslonken. Daarentegen steeg onze schuld aan het buitenland, voortspruitend uit het overschot van de waarde van onzen invoer van de goederen, die statistisch als „fabrikaten” worden omschreven, van gemiddeld 245 miljoen gedurende 1925—'29, tot 301 miljoen in 1931, om verleden jaar weliswaar tot 253 miljoen te dalen, doch daarmede nog boven het vroegere vijfjaarlijksche gemiddelde te blijven. Hoezeer daarbij verschillen in de prijsbeweging een rol hebben gespeeld blijkt, wanneer men bedenkt, dat het gewicht van den uitvoer der hier bedoelde „fabrikaten” in het afgelopen jaar 103 pCt. van het gemiddelde gewicht in 1925—'29 heeft beloopt, tegen 76 pCt. voor den overeenkomstigen invoer. De gemiddelde prijs van dezen uitvoer beliep evenwel niet meer dan 46 pCt. van dien in het vermelde vijfjaarlijksche tijdperk, tegenover 81 pCt. voor dien van de ingevoerde „fabrikaten”. Terwijl in 1931 het gewicht van den invoer, zoowel als

van den uitvoer nog boven het gemiddeld gewicht gedurende 1925—'29 stond, besomde dat van den invoer thans 84 pCt. en dat van den uitvoer 93 pCt. van dit vijfjaarlijksche gemiddelde. Het gunstiger beeld van den uitvoer is daarbij slechts schijn, want wanneer de onbewerkte minerale stoffen, waartoe onder meer steenkool behoort, buiten beschouwing worden gelaten, bedraagt het gewicht van in- zoowel als van uitvoer 86—87 pCt. van het gemiddeld gewicht in 1925—'29. Met meer dan een derde van het gewicht verminderde de invoer van vervoermiddelen (—54 pCt.), aardewerk (—52 pCt.), meel en meelfabrikaten (—49 pCt.), glas en glaswerk (—39 pCt.) en hout (—36 pCt.); voorts de uitvoer van glas en glaswerk (—77 pCt.), aardewerk (—72 pCt.), voedingsmiddelen (—63 pCt.), hout en houtwerk (—63 pCt.), garens en textielgoederen (—46 pCt.).

Hoezeer, meer nog dan door het verminderen van den omvang, onze uitvoer door de prijsdaling werd getroffen, blijkt, behalve uit het reeds vermelde voorbeeld, bij wijze van ruwe vergelijking uit het feit, dat de prijs van een ton invoergoederen in het afgelopen jaar 40 pCt. beneden dien gemiddelden prijs gedurende 1925—'29 stond, doch deze prijs is bij den uitvoer met 52 pCt. gedaald.

Tolunie tusschen Nederland en Ned.-Indië.

Wat betreft een douane-unie tusschen Nederland en Nederlandsch-Indië, dan wel preferentiële rechten voor den wederzijdschen invoer — geopperd als middelen, waarmede zoowel het Nederlandsche als het Nederlandsch-Indische belang zou kunnen worden gediend — ben ik van meening, dat deze voor den afzet van het surplus aan Nederlandsch-Indische producten geen uitkomst zullen brengen. Nederlandsch-Indië is voor den afzet van zijn voortbrengselen te zeer aangewezen op de geheele wereld, dan dat een vergemakkelijking van den afzet in Nederland van groote beteekenis kan zijn.

Maar een douane-unie of preferentiële rechten zouden, hoezeer voor den Indischen uitvoer van weinig rechtstreeksch belang, daarentegen een verstrekkende handelspolitieke beteekenis hebben. In handhaving van de politiek van gelijke economische voorwaarden in Nederlandsch-Indië voor Nederland en de andere mogendheden ligt naar mijn vaste overtuiging een der sterkste waarborgen voor het behoud van den bestaanden band tusschen beide gebieden. De vorming van een douane-unie of het instellen van preferentiële rechten zou onze positie als koloniale mogendheid verzwakken. Van door maatregelen als de onderhavige in het buitenland gewekte reacties zou Indië, zoowel economisch als politiek zoo kwetsbaar, het risico dragen en daarvan zou Nederland uiteraard den terugslag ondervinden. Een vergelijking met het Britsche Rijk verliest uit het oog, dat zijn positie, staatkundige beteekenis en grootere onderlinge afzetmogelijkheden tusschen de verschillende deelen van het Rijk principiëel van die van het Koninkrijk der Nederlanden verschillen.

Wel ben ik van meening, dat bij de overweging van de gevolgen van haar crisis- of handelspolitieke maatregelen, de Regeering voortdurend de Indische belangen duidelijk voor oog dient te houden. De vrafgelegene overzeesche gebieden hebben aanspraak op dezelfde welwillende en voortdurende aandacht, als genoten door dichterbij gelegen Nederlandsche belangen. Het wekt in Indië ontstemming, wanneer hier een belangrijk Indisch exportartikel als thee aan een onredelijk invoerrecht onderworpen is en blijft, terwijl agrarische steunmaatregelen ongunstig kunnen terugwerken op den afzet van Indische landbouwproducten. Daarenboven kunnen de hier te lande getroffen invoerbeperkende maatregelen gereedelijk aanleiding geven tot reacties in het buitenland, waarvan de Nederlandsch-Indische uitvoer den terugslag zal ondervinden. Maar terwijl in Nederland althans de mogelijkheid bestaat, dat bepaalde belangen door contingentering worden gebaat — zij het ook dat steeds andere belangen worden benadeeld — kan Indië door de Nederlandsche contingenteringsmaatregelen uitsluitend geschaad worden. Vanzelfsprekend mag bij de regeling van de handelsbetrekkingen met het buitenland nimmer uit het oog worden verloren, dat de economische belangen van Nederland zich niet bepalen tot het Rijk in Europa en dat ook voor Indië zoo gunstig mogelijke voorwaarden dienen te worden bedongen.

Steunwetten.

Het is zeer teleurstellend, dat, ondanks de verstrekkende en goed bedoelde voorzieningen, de groepen, te wier bate zij zijn bedoeld, zich algemeen ontevreden over haar toepassing en uitkomsten toonen. Meer en meer wordt het duidelijk dat de aanzienlijke bedragen, die met den steun aan

onze bodembedrijven heengaan, steeds bezwaarlijker door het niet-landbouwende deel van de bevolking kunnen worden opgebracht; en zulks te minder, nu de aanpassing der loonen aan de gedaalde algemeene kosten van het levensonderhoud zich begint te voltrekken, werkloosheid in tot dusverre hier ongekenen omvang heerscht, de bronnen van winsten en dividenden zijn verstoep en prijsverheffende invloeden meer dan ooit ter wille van het voortschrijden van het aanpassingsvermogen dienen te worden geweerd. Reeds is de remmende invloed van de steunwetten op het verbruik duidelijk merkbaar. Ernstig zal onder het oog dienen te worden gezien, of met de steunverleening, zooals zij thans is, kan worden voortgegaan, en of niet onderscheid naar den welstand van de steuntrekkenden dient te worden gemaakt.

Daarbij komt, dat deze steunverleening slechts zin heeft, zoolang er werkelijk van het overbruggen van slechte tijden kan worden gesproken en terugkeer tot een geregelden loonenden uitvoer mogelijk wordt geacht. Het is naar mijn meening gelukkig nog niet zoover, dat wij aan dezen laatsten algeheel moeten wanhopen, doch dat deze zich zal herstellen tot den omvang der achter ons liggende periode van grooten bloei en daaraan gepaard gaande uitbreiding is nauwelijks te verwachten. De dreiging der Deutsche en Engelsche handelspolitiek verduistert de toekomst, om van Frankrijk en andere landen thans niet te spreken. Ik acht het denkbaar, dat een beperking van onze agrarische bedrijven, verder dan tot nu toe noodig werd geacht, noodzakelijk moet worden overwogen. In dat geval zullen de zeer kostbare pogingen om die bedrijven in vollen omvang te handhaven, haar economisch nut hebben gemist.

Internationaal betalingsverkeer.

Het oorspronkelijk daartoe ingediende ontwerp onderging een belangrijke wijziging, doordat bij Memorie van Antwoord daarin een nieuw art. 2 werd opgenomen, tengevolge waarvan, in afwijking van den aanvankelijken opzet, die slechts beoogde den weg tot verdragen met andere mogendheden te openen, de Regeering daarnaevens de bevoegdheid kreeg om eenzijdige maatregelen ten aanzien van de betalingen van Nederland aan het buitenland te treffen. Zulks was niet zonder bedenking. Immers bij verdragen omtrent het betalingsverkeer zal — hoe groot blijkens de ervaring de moeilijkheden ook zijn, om op voor beide partijen bevredigende wijze zoowel verdragen te sluiten als deze tot uitvoering te brengen — toch steeds het feit, dat de betrokken staten tot overeenstemming en een gemeenschappelijke regeling zijn gekomen, een zekeren waarborg opleveren tegen verstoring van de betrekkingen tusschen de deelnemende staten en tusschen de door het verdrag gebonden individuele belanghebbenden. Thans kreeg echter de Regeering de bevoegdheid om eenzijdig de betalingen wegens invoer hier te lande te beperken en wel door den omvang van den invoer terug te brengen in nader te bepalen verhouding tot den uitvoer, zulks met de bedoeling om de belangen van dezen laatste te bevorderen. Daar beperking van den goedereninvoer op zichzelf den uitvoer niet kan vergrooten, draagt de hier bedoelde bevoegdheid geheel het karakter van een potentiëel dwangmiddel tot blokkeering van rekeningen. In dat geval zou Nederland, nu geblokkeerde rekeningen een op den voorgrond tredend kenmerk van economisch of financieel zwakke landen zijn geworden, zijn internationaal aanzien in gevaar brengen. Daarenboven beteekent dit, dat de invoerhandel wordt verhinderd ten volle profijt te trekken van de gunstige voorwaarden, welke bij, mede door den roep, welke de Nederlandsche afnemers op het stuk van voldoening aan hun verplichtingen in het buitenland genieten, thans in vele gevallen deelachtig kan worden. Juist door het contant betalen kan de Nederlandsche koopman een prijs bedingen, waarvoor hij bij niet-contanten koop niet zou kunnen slagen.

Deze bezwaren betreffen uiteraard mogelijkheden van toepassing der wet, waarbij het mede van het beleid der Regeering kan afhangen, of zij zullen intreden. En dan dient dadelijk hieraan te worden toegevoegd, dat tot nu toe geen maatregelen op grond van de Wet op het Internationaal Betalingsverkeer tot stand kwamen.

Rechtstreeksche goederenruil.

De ontwikkeling der feiten bracht als nieuwe mogelijkheid naar voren den rechtstreekschen goederenruil, eigenlijk een oeroude en allerprimitiefste wijze van handel drijven. Deze oplossing van moeilijkheden is al even weinig verheugend als andere, doch wordt als uiterste middel tot redding van wat er te redden valt door velen voorgestaan.

Indien de rechtstreeksche goederenruil ertoe leidt, dat de omvang van onzen uitvoer boven het tegenwoordige peil

wordt verhoogd, aanvaard ik dit middel bij gebrek aan een beter. Doet hij dat niet, dan veroorzaakt hij slechts verplaatsing van orders en beknotting van de vrijheid van onze invoerhandelaren, op de wijze als ik heb uiteengezet. In ieder geval is het zaak, dat wij nauwkeurig ons standpunt tegenover de beginselen, die er aan ten grondslag liggen, vaststellen. Want deze terugval in economische achterlijkheid kan verstrekkende handelspolitieke betekenissen hebben door zijn invloed op de handelsbalans. Hoe meer wij met de zucht van de vele landen, om de handelsbalans met ieder land afzonderlijk in evenwicht te brengen, rekening moeten houden, des te meer komt de neiging op, slechts daar te bestellen, waar zulks met tegenorders gepaard gaat. Het is echter al te simplistisch gedacht, dat aankopen van Haarlem te Amsterdam slechts behooren vereffend te worden met aankopen van Amsterdam te Haarlem. Immers kan Haarlem evengoed te Leiden verkopen, waarna een koop van Amsterdam te Leiden het driehoeksverkeer doet sluiten. Door den directen goederenruil wordt de verstarving en verwringing, die de tegenwoordige handelspolitiek in onzen internationalen ruil brengt, bestendig. Het welvaartspeil van Nederland staat of valt met het internationale driehoeksverkeer, dat niet de handelsbalansen van land tot land doch de betalingsbalansen internationaal vereffent, wordt daardoor in toenemende mate in zijn bestaansbronnen bedreigd.

Toch heeft deze goederenruil zich ook in Nederland in een groeiende belangstelling verheugd en schijnt, na een voorloopige regeling, haar organisatorischen vorm in het Centraal Instituut te zullen vinden, dat zich, zooals zijn naam het euphemistisch te kennen geeft, het bevorderen van het „normale” handelsverkeer tusschen Nederland en Duitschland ten doel stelt en daarbij op de instemming van onze Regeering mag bogen. Echter heeft onze Regeering reeds een beter bij het moderne goederenverkeer aansluitenden modus gevonden, doordat tusschen de Nederlandsche en Duitsche Regeering een overeenkomst tot stand is gekomen, in hoofdzaak gelijk aan het reeds eenigen tijd tusschen Duitschland en Zweden geldende deviezen-arrangement.

REDE VAN DEN VOORZITTER DER KAMER VAN KOOPHANDEL EN FABRIEKEN VOOR ROTTERDAM.

In de vergadering van 3 Januari jl. heeft de Voorzitter van de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Rotterdam, de heer W. A. Engelbrecht, enkele beschouwingen gewijd aan het economisch leven van den Staat en het gebied der Kamer, waaraan het volgende is ontleend:

De vele samenwerkende politieke, protectionistische en monetaire oorzaken van het verval van den wereldhandel met zijn nasleep van achteruitgang van volksinkomens en stijgende werkloosheid zijn te algemeen bekend om er thans in den breede over uit te weiden.

De leidende gedachte van vraag en aanbod voor het productie- en distributieproces liet men varen.

Internationale betalingen werden geacht op andere wijze geregeld te kunnen worden dan met goederen en diensten.

Maatregelen tot belemmering hiervan, door crediteurstaten genomen, uit vrees de nationale productie en de binnenlandsche markt benadeeld te zien, maatregelen anderzijds van debiteurstaten tot geforceerden uitvoer met inkrimping van invoer hebben in sterk teruggaande richting geleid tot „autarkie”, gesloten huishouding, waardoor de koopkracht collectief en individueel verlamd werd. Immers koopkracht berust in haar wezen op de mogelijkheid van ruil van eigen opbrengst; van eigen resultaten van werkzaamheid, tegen behoeftigheden en verdere goederen voor behoeftebevrediging.

Reactie kan niet uitblijven; autarkie zal op den duur niet opgewassen zijn tegen den drang naar de gunstigste individuele en collectieve arbeidsverdeling, die inhaerent is aan de natuur van den maatschappelijk bestemde mensch.

Vooralsnog is aanpassing aan den algemeenen toestand noodzakelijk.

Tarifemuren, invoerbelemmeringen, beperking van betalingen met deviezen enz., hoe snel ook op te richten of in werking te stellen, deze beletselen zijn slechts geleidelijk weg te nemen door internationale overeenkomst.

Moge de dit jaar in Londen te houden economische wereldconferentie deze vraagstukken goed voorbereid behandelen en zich bij haar besluiten het advies der Internationale Kamer van Koophandel ter harte nemen om:

een beweging te stuwen tot verlaging van douanerechten, crediteurstaten te overtuigen, betalingen humer verdelingen te accepteren in den vorm van goederen en diensten, tenslotte om vastberaden maatregelen te nemen ter vergemakkelijking van het tot stand komen van groote economische gebieden.

Scheepvaart.

Na den oorlog breidde de handelsvloot met verbeterde transportcapaciteit zich voortdurend uit. Vele landen bevorderden met staatssteun in verschillende vormen de nationale scheepvaart, terwijl zij anderzijds het zeeverkeer belemmerden door het optrekken van tarifemuren.

In 1932 bedroeg de vermeerdering van tonnage ten opzichte van het gemiddelde van 1909/1913 ongeveer 60 pCt., de vermeerderde capaciteit pl.m. 67 pCt.

De omvang van het wereldzeeverkeer moet daarentegen op pl.m. 7 pCt. lager gesteld worden.

De gemiddelde vrachtcijfers in goud waren het vorige jaar bij het gemiddelde van 1909/1913 vergeleken pl.m. 40 pCt. lager, terwijl de bedrijfskosten volgens onderzoek van de British Shipping Board aanzienlijk gestegen zijn.¹⁾

De opgelegde tonnage bedraagt volgens Lloyd's Daily Freight Register van 17 December 1932 ongeveer 21 pCt. der totale handelsvloot. Voor de Nederlandsche vlag steeg het percentage van pl.m. 20 pCt. in Januari tot pl.m. 28 pCt. in September.

Rotterdam.

Handel en nijverheid in het gebied onzer Kamer, grootendeels verband houdende met de scheepvaartbeweging onzer havenstad, ondervonden meer dan elders den terugslag van het economisch leven.

Groote moeilijkheden bleven den eigen handel, den voor onze stad zoo belangrijken transitohandel, den distributiebedrijven en de industrie niet gespaard.

Scheepswerven werden gesloten of hielden zich met sterk verminderden staf staande, terwijl onze stoomvaartmaatschappijen, voor zooverre zij de schepen niet oplegden of verkochten, alleen met groote opofferingen de vaarten tot behoud van verkeersgebied onderhielden.

De goederenbeweging (invoer en uitvoer over zee) over de haven van Rotterdam nam volgens de gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek in de eerste 11 maanden van 1932 met pl.m. 7 miljoen ton of 27 pCt. af ten opzichte van 1931, of met 13 miljoen ton (41 pCt.) vergeleken bij 1930.

Het aantal der in Rotterdam binnengekomen zeeschepen daalde volgens de opgaven van den heer Ontvanger der Invoerrechten van 11.383, metende 18.072.955 ton netto in 1931 tot 10.075, metende 14.938.027 ton netto in 1932. In procenten uitgedrukt bedraagt de vermindering voor het aantal schepen 11,5 pCt., voor hun inhoud 17,3 pCt.

Geen der groote W.-Europeesche havens ondervond een dergelijken sterken achteruitgang.

Zoo is dan bij den aanvang van het nieuwe jaar Rotterdam's bedrijvigheid tot belangrijk kleineren omvang teruggebracht, maar ook hier leeft het vertrouwen, dat het gezond verstand bij het oplossen der ingewikkelde internationale vraagstukken op den duur zal zegevieren en dat Hollands aloude ervaren handelsgeest in den lande en in onze stad de richtlijnen zal weten te vinden voor verdere ontwikkeling der welvaart.

Onvermoeid behoort voortgegaan te worden om onze haven haar verloren positie in West-Europa te doen herwinnen. In menig opzicht zijn de kosten nog te hoog.

Spoedig mag nu het besluit van den Raad onzer Gemeente verwacht worden, met welken datum de verlaagde havengelden in werking zullen treden. Reeds op zichzelf beschouwd legt het nog steeds geldend tarief, vooral in deze tijden, de scheepvaart te zware lasten op.

Verbetering van verbindingswegen en een aanvang van de werken van overbrugging van den Moerdijk, zijn dit jaar te verwachten.

Helaas is geen voortgang te bespeuren tot uitvoering der spoorwegplannen, waarvan de totstandkoming even urgent is als die der tunnelverbinding van de stadsdeelen ter weerszijden van de Maas.

¹⁾ Gegevens ontleend aan de Vierdeljarshefte van het Institut für Konjunkturforschung (jaargang 7, No. 3, deel A).

DE WONINGVOORZIENING IN NEDERLAND.

Gedurende de jaren tijdens en onmiddellijk na den wereldoorlog bestond er in ons land een nijpend gebrek aan woningen. Hoe groot het woningtekort in die jaren precies was, hebben betrouwbare cijfers nooit kunnen uitwijzen. Ramingen, in 1920 door verschillende deskundigen gemaakt, wezen een tekort aan van respectievelijk 75.000, 100.000 en 125.000 woningen in dat jaar. Andere statistici kwamen tot de conclusie, dat om een bevredigenden toestand op de woningmarkt te verkrijgen, een jaarlijksche aanbouw zou noodig zijn van respectievelijk 40.000 woningen gedurende de e.v. 10 jaar en 37.000 woningen gedurende de e.v. 20 jaar.

Sedert 1920 is de woningproductie in ons land zoo groot geweest, dat zij alle verwachtingen en ramingen heeft overtroffen. In de jaren 1921 t.m. 1931 zijn niet minder dan 529.000 woningen gesticht, wat neerkomt op een jaarlijksche productie van gemiddeld 48.000 woningen. Men krijgt eenig idee van de betekenis van dit cijfer, wanneer men bedenkt, dat vóór den oorlog, in de jaren 1900—1914, de jaarlijksche productie op zijn allerhoogst 25.000 woningen bedroeg.

Naar onze overtuiging is de woningvoorraad thans van zoodanigen omvang, dat, wat het absolute aantal betreft, van een tekort niet meer kan worden gesproken. Hiermede is evenwel allerminst gezegd, dat de toestand op de woningmarkt bevredigend is. Wanneer wij nl. woningbehoefte en woningvoorraad gaan ontleden en voor de verschillende groepen der bevolking afzonderlijk bezien, dan komen wij tot een geheel andere conclusie. Dan blijkt, dat de aanwezige woningvoorraad wel ruimschoots voldoende is om in de behoefte van welgestelden en middenstanders te voorzien, maar dat er voor de arbeiders, en met name voor de minder verdienenden onder hen, alom nog een nijpend gebrek aan woningen heerscht.

De enorme woningproductie door particulieren gedurende de laatste jaren (van 1921 t.m. 1931 bouwden particulieren een kleine 400.000 woningen) heeft weliswaar het aantal woningen belangrijk doen toenemen, maar de woningbehoefte niet gelenigd. De particuliere bouwnijverheid heeft opnieuw getoond, dat zij, zoolang er voldoende aanbod van bouwkapitaal is, wel in staat is om den woningvoorraad te vergrooten, maar niet om op rationeele wijze in de woningbehoefte te voorzien.

Reeds in 1929 werd, door middel van een enquête van het Nederlandsch Instituut voor Volkshuisvesting en Stedebouw bij de gemeentebesturen, geconstateerd, dat van de door particulieren met rijkspremie gebouwde woningen slechts 33 pCt. blijkens de gevraagde huur als arbeiderswoningen konden worden beschouwd. Na de premiereregeling is de toestand er niet beter op geworden.

Teekenend is in dit opzicht de Amsterdamsche praktijk. Sedert 1928 staat de particuliere bouwnijverheid aldaar vrijwel geheel op eigen beenen en bouwt zij woningen zonder daarvoor steun van de overheid te ontvangen. In de jaren 1928 t.m. 1931 zijn, blijkens de verslagen van den Gemeentelijken Woningdienst, te Amsterdam, 16.627 particuliere woningen gebouwd, welke naar huurklassen als volgt te verdeelen zijn:

jaarhuur beneden f 300,—	6	woningen
„ f 300,— tot f 450,—	...	2.402	„
„ „ 450,— „ „ 600,—	...	5.192	„
„ „ 600,— „ „ 1.000,—	...	6.609	„
„ „ 1.000,— en hooger	2.418	„
		totaal....	16.627 woningen

Nemen wij aan, dat woningen met een jaarhuur van minder dan f 450,— zijn te beschouwen als arbeiderswoningen (wij stellen de grens dus niet te laag), woningen van f 450,— tot f 1.000,— als middenstandswoningen en die met een huur van f 1.000,— en hooger als woningen voor welgestelden, dan bestond de

particuliere bouw voor rond 14,5 pCt. uit arbeiderswoningen, voor 71 pCt. uit middenstandswoningen en voor 14,5 pCt. uit woningen voor welgestelden. Bedenken wij daarbij, dat de normale behoefte voor 65 à 70 pCt. bestaat uit arbeiderswoningen (de grenzen zijn natuurlijk altijd eenigszins willekeurig), voor 20 à 25 pCt. uit middenstandswoningen en voor 5 à 10 pCt. uit woningen voor welgestelden, dan springt wel zeer duidelijk in het oog de wanverhouding tusschen behoefte en voorziening, die er de laatste jaren op woninggebied heeft bestaan.

Een soortgelijk beeld vertoonen de cijfers der particuliere woningproductie in andere gemeenten.

* *

De gevolgen van deze averechtsche woningvoorziening zijn alom té bespeuren. Op tal van plaatsen zit men met een overschot aan duurdere en een tekort aan arbeiderswoningen. De duurdere woningen, die bewoond zijn, zijn voor een niet onbelangrijk deel betrokken door gezinnen, die er niet in thuis hooren en boven hun draagkracht leven. Het zijn in de eerste plaats deze gezinnen, die, nu hun inkomen door de crisis nog verminderd is, door de hooge huur in het gedrang komen. Daarnaast zijn tal van duurdere woningen dubbel bewoond.

Blijkens het verslag van den Amsterdamschen Woningdienst bedroeg op het eind van 1931 het aantal leegstaande woningen 2,39 pCt. van den totalen woningvoorraad (zooals bekend, moet er altijd een reserve aan leegstaande woningen zijn om een zekere bewegelijkheid der bevolking mogelijk te maken). Voor de woningen met een jaarhuur van minder dan f 300,— was dit evenwel 1,07 pCt. (de leegstaande woningen in deze huurgroep zijn voor een belangrijk deel krotten), voor die van f 300,— tot f 450,— was het 1,78 pCt., voor de woningen van f 450,— tot f 600,— was het 4,64 pCt., voor die van f 600,— tot f 1.000,— 4,72 pCt. en voor de woningen met een jaarhuur van f 1.000,— of hooger bedroeg het 5,72 pCt.

Te 's-Gravenhage stonden, blijkens het verslag van het Bouw- en Woningtoezicht, op het eind van het vorig jaar 4.076 woningen leeg, waarvan slechts 792 met een huur van minder dan f 7,— per week.

Te Rotterdam stonden op eind November jl. bij de Woningbeurs 1886 woningen als te huur ingeschreven, waarvan slechts 460 met een huur beneden f 350,— per jaar.

Te Hilversum stonden op het eind van 1931 565 woningen leeg, waarvan slechts 18 met een huur van minder dan f 7,— per week.

Treffend zijn ook de uitkomsten van het onderzoek van den Amsterdamschen Woningdienst naar het aantal echtparen, dat onmiddellijk na het sluiten van het huwelijk bij anderen is gaan inwonen. In 1920 trok 60,1 pCt. van de pasgehuwde paren bij anderen in. Dank zij de ruime woningproductie verminderde dit getal tot 9,3 pCt. in 1931. Echter, terwijl het percentage der intrekende echtparen in woningen van f 208,— tot f 350,— per jaar slechts 5,8 pCt. bedroeg, was het in de groep van f 700,— tot f 1.000,— niet minder dan 26,3 pCt. en in de groep van f 1.000,— en hooger 24,6 pCt. Deze cijfers wijzen erop, dat van de echtparen, die een duurdere woning betrekken, een belangrijk deel niet in staat is de volle huur te betalen en daarom tezamen met een ander gezin zulk een woning betreft.

Het overschot aan middenstandswoningen en woningen voor welgestelden en het tekort aan arbeiderswoningen oefenen hun invloed uit op het verloop der huren in de verschillende klassen.

Te Amsterdam zijn de huren der vóór den oorlog gebouwde particuliere arbeiderswoningen regelmatig gestegen. Op 1 Jan. 1932 stond de gemiddelde huur dezer woningen op 179,26 pCt. van die op 1 Maart

1909. De huren der vooroorlogsche middenstandswoningen waren op 1 Januari 1930 gestegen tot 177,72 pCt. van die van 1909, om daarna te dalen tot 172,93 pCt. op 1 Jan. 1932. Voor de na den oorlog gebouwde arbeiderswoningen (gemiddelde jaarhuur ongeveer f 400,—) werd aanvankelijk een daling geconstateerd. Op 1 Juli 1928 stond het gemiddelde huurpeil deze woningen op 90,71 pCt. van dat, hetwelk bij de eerste verhuring gold. Daarna zijn deze huren weer geleidelijk gestegen, waardoor zij op 1 Jan. 1932 op 91,19 pCt. van den prijs bij de eerste verhuring stonden. De huren der na den oorlog gebouwde middenstandswoningen zijn sedert de eerste verhuring regelmatig gedaald. Zij stonden op 1 Jan. 1932 gemiddeld op 80 pCt. van de huur bij de eerste verhuring.

De cijfers, welke de gemeente 's-Gravenhage publiceert omtrent het verloop der huren, zijn minder gedetailleerd dan die van Amsterdam. Toch blijkt uit de gepubliceerde overzichten, dat van de woningen met een weekhuur van minder dan f 7,— in de eerste helft van 1932 de huur sedert Juli 1927 met 8,5 à 13 pCt. gestegen was. Van de woningen met een huur van f 364,— tot f 500,— per jaar was de huur sedert Juli 1927 met bijna 3 pCt. gedaald. Ten aanzien van de duurere woningen bevat de statistiek geen gegevens, terwijl een splitsing naar oude en nieuwe woningen niet plaats vindt.

Voor Rotterdam zijn slechts bekend de gegevens, welke bij de onlangs door de gemeente ondernomen hurenenquête zijn verzameld. Uit deze gegevens valt af te leiden, dat van de 1.446 arbeiderswoningen, waarover het onderzoek zich uitstreckte, de gemiddelde weekhuur is gestegen van f 2,83 in 1916 tot f 4,95 in 1931, een stijging derhalve met 75 pCt.

* *

De ongezone toestand op de woningmarkt, welke is ontstaan doordat de particuliere woningproductie der laatste jaren eenzijdig was gericht op de voorziening in de woonbehoefte van middenstanders en welgestelden, moet mede op rekening worden geschreven van de woningpolitiek der Regeering. Het is toch vooral de Regeering geweest, die alle moeite heeft gedaan om ruim baan te maken voor het winstbeoogend particulier initiatief en die erop uit was om den vereenigings- en gemeentebouw zooveel mogelijk te beperken. De rijksvoorschotverleening ingevolge de Woningwet werd daartoe omlaag geschroefd tot zelfs beneden het peil van 1914. Ook bij haar huurpolitiek liet de Regeering zich leiden door het beginsel, dat het particulier initiatief voorop moest staan. De huren van vereenigingswoningen moesten op een zoodanig peil worden gebracht, „dat zij het aan de particuliere bouwnijverheid niet onmogelijk maakten om mede te werken aan de verdere voorziening in de behoefte aan volkswoningen.”

En dit alles, terwijl toch de vereenigingen en gemeenten, meer dan de particuliere bouwers, woningen stichtten, waarmede in de behoefte der arbeidersvolking werd voorzien. Terwijl, zooals wij reeds hebben opgemerkt, van de met rijkspremie door particulieren gebouwde woningen slechts 33 pCt. blijkens de huur als arbeiderswoningen konden worden beschouwd, was dit met de onder dezelfde steunregeling gebouwde vereenigings- en gemeentewoningen voor respectievelijk 84 en 98 pCt. het geval. Terwijl van de gedurende de laatste vier jaren te Amsterdam gebouwde 16.627 particuliere woningen slechts 14,5 pCt. een huur deed van minder dan f 450,— per jaar, was dit ten aanzien van de in diezelfde periode gebouwde 4.390 vereenigings- en gemeentewoningen met rond 95 pCt. het geval.

Over de oorzaken van het verschijnsel, dat bouwvereenigingen en gemeenten, meer dan particuliere bouwondernemers, in de practijk in staat zijn gebouwen woningen aan de markt te brengen met voor arbeiders betaalbare huren, willen wij thans niet uit-

weiden. Een belangrijke rol speelt de omstandigheid, dat de particuliere ondernemer moet exploiteeren tegen huren, die hem voldoende winstmogelijkheid open laten, terwijl vereenigingen en gemeenten tevreden zijn met verhuring tegen kostprijs. Van betekenis is ook het feit, dat door den aard van het stelsel, vereenigingen en gemeenten in het algemeen op beduidend gunstiger voorwaarden bouwkapitaal kunnen verkrijgen dan particuliere ondernemers. Het is ons thans voldoende vast te stellen, dat wanneer de Regeering zich bij haar woningpolitiek der laatste jaren wat minder had laten leiden door haar liefde voor het winstbeoogend particulier initiatief en zich wat meer had laten gelegen liggen aan den vereenigings- en gemeentebouw, wij thans op de woningmarkt een vrij wat gezonder toestand zouden hebben gehad.

In September van 1931 is de bekende vertrouwenscrisis uitgebroken, die een zoodanige credietschaarste heeft veroorzaakt, dat de woningbouw zeer sterk werd ingekrompen. Het aantal in uitvoering genomen woningen, hetwelk in de periode October 1930 t.m. September 1931 51.906 bedroeg, daalde in de overeenkomstige periode van 1931/1932 tot 33.035, een vermindering dus met ruim 36 pCt. Had deze daling voornamelijk plaats gevonden in de groepen der duurere woningen, dan zou hierin voor de volkshuisvesting niet zooveel nadeel hebben gelegen. Het is evenwel in de eerste plaats de vereenigings- en gemeentebouw geweest, die, mede door de houding der Regeering, onder de gevolgen van de vertrouwenscrisis te lijden heeft gehad. Terwijl de daling voor den particulieren bouw ruim 28 pCt. bedroeg, ging de vereenigings- en gemeentebouw met niet minder dan ruim 76 pCt. achteruit. Deze sterke achteruitgang is te wijten aan het feit, dat niet alleen allerlei particuliere en semi-publiekrechtelijke instellingen de uitgifte van geldleeningen staakten, maar ook de Regeering ertoe overging de voorschotverleening ingevolge de Woningwet stop te zetten. Dit laatste geschiedde onder het motief, dat de loonen in het bouwvak te hoog waren, waardoor de huren van nieuwe woningen tever werden opgevoerd.

* *

Uit hetgeen wij hierboven schreven, zal wel blijken, dat wij met de Regeering de noodzakelijkheid voelen van een verruiming van het woningaanbod in de lagere huurklassen. Maar wij wenschen toch niet over het hoofd te zien, dat het voor een belangrijk deel ook de Rijkswoningpolitiek is geweest, die ertoe heeft geleid, dat er in de laatste jaren zoo weinig woningen zijn gekomen, die voor arbeiders betaalbaar waren. Hierdoor zijn niet alleen een aantal arbeiders ertoe gekomen om boven hun draagkracht te gaan wonen, maar hierdoor hebben ook de exploitanten van oude woningen de gelegenheid gekregen om hun huren tot een onredelijke hoogte op te voeren en hooge huren voor nieuwe woningen te handhaven. Bij haar huurpolitiek ging de Regeering o.a. uit van het standpunt, dat in gemeenten, waar behoefte bestond aan arbeiderswoningen, de huren van vereenigings- en gemeentewoningen moesten worden opgevoerd tot boven den normalen kostprijshuur, waardoor deze woningen „een redelijke winst” zouden opleveren.

Erkend kan worden, dat in de gevallen, waarin de Regeering tot dusverre bereid was voorschot te verleen voor vereenigings- of gemeentebouw, zij aandrang uitoefende tot verlaging van den kostprijs. Maar zij deed en doet dit ook thans nog alleen, wanneer zulk een verlaging kan worden verkregen, indien anderen dan het Rijk hiervoor een offer brengen (verlaging van het woningtype, verlaging van gemeentelijke grondprijzen en erfpachtcanons, loonsverlaging voor de bouwarbeiders). Zelf doet zij in die richting niets. Wanneer de huidige omstandigheden huurverlaging voor vereenigings- of gemeentewoningen noodzakelijk maken, dan is de Regeering wel bereid om

hiervoor haar toestemming te verleenen, maar wenscht zij als regel, dat de betrokken gemeente hiervan de kosten draagt. Het voorstel der Commissie-Welter om, met het oog op noodzakelijke huurdalingsen, een millioen meer uit te trekken voor rijksbijdragen ingevolge de Woningwet, heeft de Regeering afgewezen. Jarenlang vroeg zij voor haar voorschotten een rente van 4% pCt., terwijl zij tegelijkertijd staatsleeningen afsloot tegen 4 en 4,4 pCt. (Men bedenke hierbij, dat het van den aanvang af steeds de bedoeling en gewoonte is geweest, dat het Rijk de rente in rekening brengt, waartegen het zelf geacht wordt te kunnen leenen. Bij de tot standkoming der Woningwet verklaarde de toenmalige Regeering nadrukkelijk „dat het Rijk de voorschotten aan de gemeenten à pari zal verstrekken tegen eene rente, berekend naar den koers, waartegen men à pari zou kunnen leenen op het oogenblik der verstrekking”). Tezelfdertijd, dat de Regeering de bouwarbeiders dwong tot loonsverlaging, verhoogde zij de voorschotrente tot 5 pCt. Sterker nog, zij handhaaft voor een deel der voorschotten een rente van 6 pCt., terwijl zij voor het desbetreffende kapitaal zelf nog geen 5 pCt. rente betaalt. Deze te hooge rentelasten moeten worden opgebracht uit dezelfde huren, omtrent welker hoogte de Regeering zich op gezette tijden zoo buitengewoon bezorgd toont.

Zooals bekend, is de Regeering er door haar tactiek van stopzetting der voorschotverleening en weigering om de bouwvakarbeiders als crisiswerkloozen te erkennen, in geslaagd een herziening te bewerkstelligen van de collectieve arbeidsovereenkomst, waardoor de loonen met 8 à 10 pCt. zijn gedaald. Wanneer wij met den Hoofdinspecteur voor de Volkshuisvesting in zijn jongste jaarverslag eens een oogenblik aannemen, dat de bouwkosten voor ongeveer de helft uit loon bestaan en de exploitatiekosten voor ongeveer de helft uit annuïteit van het bouwvoorschot, dan komen wij tot de conclusie, dat deze loonsverlaging van gemiddeld 9 pCt. voor de kostprijs huur van vereenigings- en gemeentewoningen een vermindering met rond 2½ pCt. beteekent.

De vraag mag worden gesteld, of dit resultaat van zoodanige beteekenis is, dat het gerechtvaardigd was hiervoor den woningbouw een jaar lang te doen stagneeren en duizenden arbeiders aan de werkloosheid prijs te geven, met al de financiële nadeelen, welke hieraan voor de gemeenschap verbonden zijn. Door deze stagnatie toch is de behoefte aan arbeiderswoningen toegenomen en daardoor de praktische mogelijkheid van een daling van het huurpeil der bestaande woningen geringer geworden. Daarbij bedenke men, dat juist in het afgelopen jaar de materiaalprijzen op een zoo abnormaal laag peil zijn gekomen, dat een stijging niet kan uitblijven. In veel gevallen staan deze prijzen onder het niveau van vóór den oorlog en zelfs onder kostprijs. De directe oorzaken hiervan (wij noemen de malaise in den burgerbouw, de malaise in den particulieren woningbouw, de vermindering van den uitvoer, o.a. door de daling van het Engelsche Pond) mogen niet als van blijvenden aard worden beschouwd. Tot dusverre heeft de Regeering dit voordeel vrijwel ongebruikt voorbij laten gaan. Laten wij echter hopen, dat dit alsnog veranderen zal en dat wij geen herhaling krijgen van hetgeen zich in de oorlogscrisis heeft afgespeeld, toen er tijdens de goedkoopere jaren heel weinig gebouwd werd en men in den allerduursten tijd noodgedwongen tot geforceerden aanbouw van woningen overging.

Voorts bedenke men, dat naar algemeene overtuiging bij de periodieke herziening van het collectief contract in de bouwvakken, welke in Maart 1933 moest plaats vinden, de arbeidsvoorwaarden voor de werknemers toch ongunstiger zouden zijn geworden, zoodat men praktisch niet veel anders bereikt heeft dan dat deze herziening een aantal maanden vroeger is ingevoerd.

Het belangrijkste in de geschiedenis is echter, dat voor den vereenigings- en gemeentebouw de Regeeringspolitiek geen enkel voordeel heeft meegebracht. Immers, de renteverhoging, die de Regeering tegelijk met de loonsverlaging heeft ingevoerd, beteekent een zoodanige verhoging van de kostprijs huur, dat het effect der loonsverlaging er volledig door wordt teniet gedaan. Terwijl de loonsverlaging de kostprijs huur voor nieuwe woningen met gemiddeld 2½ pCt. doet dalen, doet de renteverhoging van 4½ op 5 pCt. deze huur weer met een minstens even groot percentage stijgen (de stijging der annuïteit van het bouwvoorschot van 5.267 pCt. op 5.478 pCt. doet de kostprijs huur al rond 2 pCt. hooger worden, waarbij dan nog komt de stijging van de annuïteit van het grondvoorschot). Er heeft dus een verschuiving van lasten plaats gevonden, waarvan de huurders der te bouwen woningen in geen enkel opzicht profiteeren.

Nu de strijd tusschen Regeering en bouwarbeiders gestreden is, komt de vraag naar voren wat er verder moet gebeuren. Naar het zich laat aanzien, behoort de credietnood voor de particuliere ondernemers vrijwel tot het verleden. Er zijn echter nog geen aanwijzingen, welke de verwachting wettigen, dat zij thans meer dan vroeger woningen zullen bouwen, die het woningaanbod in de lagere huurgroepen vergrooten. Voor den vereenigings- en gemeentebouw heeft de Regeering 20 millioen aan voorschotten beschikbaar gesteld. Voor de helft zijn dit dezelfde 10 millioen, die de Regeering reeds in het begin van het jaar voor Woningwetvoorschotten beschikbaar stelde; voor de andere helft zijn het voorschotten, die de rijksfondsen, met name de Rijksverzekeringsbank, verleenen.

In dit verband mogen wij constateeren, dat de Regeering voor de oplossing van de credietcrisis in het bouwbedrijf absoluut niets heeft gedaan. Van de belofte, door Minister Verschuur op 2 Maart jl. in de Tweede Kamer gedaan, tot het in het leven roepen van een buitengewone credietregeling voor den woningbouw is niets terecht gekomen. De Regeering volstaat met het intrekken van enkele Regeeringsmaatregelen (stopzetting van de voorschotverleening ingevolge de Woningwet, blokkade van de Rijksfondsen), die de crisis hebben verscherpt. Waarbij dan moet worden opgemerkt, dat de voorschotverleening ingevolge de Woningwet op nog bescheidener schaal zal plaats vinden dan in de afgelopen jaren reeds het geval was.

De 20 millioen, die thans beschikbaar zijn en waarvan wij moeten afwachten in hoeveel tijd men ze zal uitgeven, zijn ongeveer toereikend om den achterstand, die er sedert September 1931 in den vereenigings- en gemeentebouw is ontstaan (ongeveer 6 à 7000 woningen) in te halen. Ook als de hiervoor te bouwen woningen binnen korten tijd zullen worden gesticht, dan nog zal de toestand op de woningmarkt nog steeds onbevredigender zijn dan hij bij het uitbreken van de vertrouwenscrisis al was.

Intusschen is er van een krachtige bevordering van den bouw van arbeiderswoningen van Rijkswege nog maar weinig te bespeuren. Daarnaast zien wij hoe b.v. de Rijksverzekeringsbank, die een belangrijke plaats inneemt bij de financiering der nieuwe bouwplannen, er dezer dagen toe overging een geldleening te weigeren voor een bouwplan te Amsterdam, hetwelk de volle instemming van de Regeering had. Een en ander stemt ons ten aanzien van de mogelijkheid, dat de woningmarkt in de lagere huurgroepen in de naaste toekomst een aanmerkelijke verruiming zal ondergaan, zeer pessimistisch. Deze verruiming zal nog wel eenigen tijd uitblijven en zoolang dat het geval is, zal er van een door velen verlangde belangrijke algemeene daling van het huurpeil der bestaande particuliere arbeiderswoningen geen sprake zijn.

J. BOMMER.

LOONEN EN WERKGELEGENHEID.

Dr. J. Tinbergen schrijft ons:

In de E.-S. B. van 16 November jl. (blz. 906) geeft Mr. J. van Galen enige beschouwingen over het verband tussen werkloosheid en lonen, aan de hand van de zgn. kurven van Rueff, waarin een duidelijke korrelatie blijkt te bestaan tussen de verhouding lonen: prijzen enerzijds en werkloosheid anderzijds.

Ik wil het verband tussen lonen, prijzen en werkloosheid geenszins lochenen. Alleen zou het m.i. de voorkeur verdienen, niet de verhouding van prijzen en lonen te beschouwen, maar de marge tussen prijzen van eindprodukten en de daarin verwerkte lonen. Dit toch — en dan beschouwd voor het ekonomies leven als geheel — geeft een iets betere indikatie van de grootte van de winstmarge (welke ten slotte toch de drijfveer is van de produktie) dan de verhouding. Bij hoge prijzen en lonen kan n.l. de verhouding hetzelfde zijn als bij een bepaalde lagere stand van beide, terwijl toch de marge groter kan zijn.¹⁾ Ondertussen zullen verhouding en marge in grote trekken hetzelfde verloop geven.

Ik heb echter een ander bezwaar tegen de kurven van Rueff dat veel belangrijker is. Ik zou dat ongeveer aldus kunnen introduceren: is in het geval, dat Rueff beschouwt, n.l. dat van de konjunkturbeweging van de genoemde grootheden, wel het „ceteris paribus” vervuld, dat bij zovele ekonomiese wetten behoort te worden gevoegd? De gedachtengang bij Rueff en ook bij Mr. Van Galen is toch wel deze: wanneer de verhouding van prijzen tot lonen gunstiger wordt, zal de vraag naar arbeidskrachten toenemen. Ik neem waar, dat deze verhouding zich wijzigt en dat ook de werkgelegenheid zich wijzigt: het komt dus uit, zie maar eens hoe belangrijk deze invloed op de werkgelegenheid is. Hier moet men nu echter m.i. er zich goed van bewust zijn, dat dit „uitkomen” eerst dan door de grafiek wordt bewezen, wanneer er geen andere factoren tezelfder tijd op de werkgelegenheid hebben ingewerkt die „toevallig” parallel verlopen met de invloed van de prijs-loon-verhouding. Er zijn echter wel degelijk dergelijke andere factoren aan te wijzen. Ik wijs in de eerste plaats op de invloed van de rentestand; er zullen er nog andere zijn. Om deze te kunnen noemen, zou men het vraagstuk van de veroorzaking van de konjunktuur reeds kwantitatief hebben moeten kunnen oplossen. Ik meen, dat dat nog niet bevredigend is geschied, en zal daarom alleen bij wijze van hypothese enige mogelijkheden noemen. In de eerste plaats: dynamiese invloeden: b.v. de *mate van verandering der prijzen*; in de tweede plaats het toepassing geraken van nieuwe vindingen („veranderingen in de technische koëfficiënten van de winstfunctie”); in de derde plaats: de gemiddelde reeds verstreken duur, dat het in gebruik zijnde apparaat werkt. Nadert deze de levensduur, dan zal vernieuwing in sterker mate nodig zijn dan wanneer ze zich daarvan nog verder verwijderd bevindt.

De meeste dezer factoren lopen waarschijnlijk (van niet alle hebben we goede gegevens: daar ontbreekt helaas integendeel zeer veel aan) min of meer parallel, zoals met een aantal konjunktuurinvloeden het geval is. Daardoor wordt het *langs deze weg* onmogelijk om de relatieve invloed van elk dezer factoren te bepalen: de onzekerheid in de regressielijnen voor elk der afzonderlijke factoren is te groot.

Dit is vooral van belang, wanneer men behalve het kwalitatief aantonen van het verband ook nog het kwantitatief weten er van wenst te volbrengen. M.a.w. wanneer men de vraag wil beantwoorden: hoe groot moet nu wel de loondaling zijn om de werkloosheid op te heffen? Deze vraag stelt en beantwoordt Mr. Van Galen niet. In verband met het zojuist betoogde terecht; in verband met de problemen welke

¹⁾ Toegegeven echter zij dat dan weer de koopkracht dezer marge geringer is.

daardoor rijzen t.a.v. zijn eigen standpunt is het te betreuren. Want deze vraag is van overwegend belang bij de leoordeeling van de praktische bruikbaarheid van de loonsverlagingseis.

Ik zeide reeds, dat de beantwoording dezer vraag niet mogelijk is door gebruikmaking van de grafiek van Rueff, omdat men daaruit niet met zekerheid kan afleiden, welk deel van de werkloosheidsvermeerdering of -vermindering over een bepaald tijdvak aan de loonoorzaak, welke aan andere oorzaken is toe te schrijven. Dit blijkt ook wel enigszins uit de absurde cijfers welke men, indien men de grafiek mechanies aflas, zou verkrijgen. Een werkloosheidsverandering van 5 pCt. gaat n.l. gepaard met een verandering in de verhouding lonen: prijzen van 20 à 30 pCt.¹⁾ Dat betekent, dat men de reële lonen (uitgedrukt in kleinhandelsprijzen) toch allicht een 10 à 15 pCt. zou moeten doen dalen om 5 pCt. werkloosheidsvermindering te bereiken. Om de tegenwoordige werkloosheid weg te krijgen zou men dan de lonen moeten verlagen meer dan de helft!

De vraag is echter, zoals ik al zeide, van groot belang, hoe men dan wel dit cijfer kan te weten komen. De studie der konjunkturbeweging doet het ons niet kennen. Ik vrees, dat ook de studie der structurbeweging, dus der beweging op langere termijn, het ons niet gemakkelijk zal maken. Want in dit geval heeft men weer de moeilijkheid, dat er een langer tijdvak ligt tussen de waargenomen tijdvakken, waarin de technische koëfficiënten nog sterker zijn gewijzigd. Ook hier zal het „ceteris paribus” niet gelden. Dan rest er, als ik goed zie, geen andere mogelijkheid dan een studie van de structuur der produktiekosten op een en hetzelfde ogenblik: een momentopname dus, welke echter meer tot de diepte der verschijnselen doordringt. En dan is daartoe niet voldoende, dat men kent de opbouw van de produktiekosten ener gemeenschap uit lonen, rente en winst, *doch men moet dan nog iets anders kennen*: de wijzigingen dezer kosten, welke optreden wanneer men naast elkaar legt de „betere” en de „minder goede” ondernemingen van eenzelfde tak. Men zou zich de gehele voortbrengende gemeenschap ingedeeld moeten denken in b.v. 100 delen waarin in elk evenveel arbeiders werken; in het 1e deel zijn van elke bedrijfstak de 1 pCt. beste ondernemingen ondergebracht; in het 2e deel de daarop volgende, enz., in het laatste pCt. de 1 pCt. slechtste ondernemingen. „Beste” en „slechtste” voor dit doel gemeten in de variabele kosten per eenheid produkt voorzoover deze kosten reeds inkomsten zijn van arbeiders, rentetrekken, enz. Grondstoffenkosten b.v. niet mede te tellen, aangezien deze worden doorgegeven aan andere bedrijven. Alleen wanneer men het vraagstuk van nationaal standpunt wil bezien zal men ingevoerde grondstoffen mogen meetellen; wanneer men het van b.v. nationaal-industrieel standpunt zal willen bezien, zal men niet uit de Nederlandse industrie stammende grondstoffen mogen meetellen. Dan zal men van elk dezer honderdste deelen moeten weten, welk deel hun aldus gedefinieerde kosten per eenheid produkt uitmaken van het gemiddelde over „goede” en „slechte”, en ook welk deel van die kosten arbeidsloon is. Eerst dan zal men een antwoord kunnen geven — en nog maar een globaal — op de vraag wat de invloed van een loonsverhoging op de werkgelegenheid zal zijn. Door extrapoleren zal men dan ook de werking van een loonsverlaging kunnen nagaan. Met een loonsverhoging toch gaat dan een afvallen van een of meer der hierboven gedefinieerde honderdste delen gepaard, n.l. de grensdelen, en wel diegene waarvan door de loonstijging de kosten verhoogd worden tot boven de prijzen der produkten.

¹⁾ Een nauwkeurige meting stuit af op de omstandigheid, dat de korrelatie toch ook niet zo ideaal is. De loon: prijsbeweging is in de deflatiejaren 1920/21 relatief veel sterker, in de deflatiejaren 1929/31 relatief veel zwakker dan de werkloosheidsbeweging. Ik geef hier een gemiddelde.

Zonder dat ik inga op de details van de berekeningen welke hier nog zouden moeten voorafgaan en volgen, is reeds duidelijk, dat van dit alles statisties zeer weinig algemeen bekend is. Het eerste essentiële punt: een overzicht van de kosten in „goede” en „slechte” bedrijven (als boven nader aangegeven) is reeds een punt, waar maar een zeer beperkt materiaal ons kan inlichten. Het zou m.i. zeer de moeite waard zijn, wanneer men meer dergelijk materiaal bijeenbracht. Mij zijn slechts enkele gevallen bekend, waarin men dergelijke gegevens heeft verzameld en gepubliceerd. Het zijn enige Amerikaanse onderzoeken van het Bureau of Labor Statistics (Bulletin Nos. 360, 412, 441, 474 en 475 resp. over de schoenindustrie, de aardewerkindustrie, glasindustrie, hoogovens en de drukkerijen), verder enige landbouwonderzoeken (productie van tarwe en maïs in de Ver. Staten, zie Yearbook of Agriculture, 1931, blz. 1013 e.v.); enige partikuliere onderzoeken (gekondenseerde melk in de Ver. Staten, door Kemper Simpson, Qu. Journal of Economics 1923, blz. 476, ruwe petroleum in Californië, en bietsuiker in de Ver. Staten in hetzelfde tijdschrift en door dezelfde schrijver; rubber op Java in de Kroniek van Dr. A. Sternheim, o.a. 15 Febr. 1929; rijst in Japan in de Economic Review of the Kyoto University 1932); de Deense Mejeri-Statistik (betv. zuivelproductie in dat land) en tenslotte de jaarlijks door de Algemeene Nederlandse Zuivelbond (F. N. Z.) gepubliceerde overzichten over enige honderden zuivelfabrieken (vgl. Maandschrift v. h. Centraal Bureau v. d. Statistiek, 1931, blz. 443).

Geen dezer statistieken geeft nog een precies antwoord op de vraag waarom het hier gaat: hoe verhouden zich in de „goede” en „slechte” bedrijven de variabele kosten, die tegelijk reeds inkomens zijn geweest voor niet-bedrijfshuishoudingen. Men kan dus ook nog geen gefundeerd antwoord geven op de vraag hoe een algemene loonsverlaging op de werkgelegenheid zal werken. Men kan wel met behulp van enkele verdere hypothesen tot een schatting komen. Teneinde de lezer niet te vermoeien, wil ik slechts vermelden, dat ik in enige aldus bekeken gevallen tot de slotsom kwam, dat voor het doen verminderen van de werkloosheid met 5 pCt., in een gesloten volkshuishouding, en zuiver staties bezien, een geldloondaling van ongeveer dezelfde orde van grootte „nodig” zou zijn. Nemen we dit cijfer even als juist aan, dan nog zou een crisisbestrijding hoofdzakelijk op deze wijze toch wel zeer bezwaarlijk te verdedigen zijn.

Het is hier niet de plaats om in te gaan op wat er dan wel moet geschieden. Het komt me echter voor, dat het op een der mogelijke wijzen tot staan brengen van het prijsnivo bijzondere aandacht verdient. Dit is een zeer sterk punt in het denkbeeld van de grondstoffevaluta van Prof. Goudriaan en eveneens in het onlangs verschenen geschrift van Dr. Valk¹⁾, zowel als in de andere pleidooien voor openbare werken, wanneer deze maar in voldoende omvang worden aangevat.

Wel zou ik echter nog even willen ingaan op een andere konklusie door Mr. Van Galen getrokken, onder aanvoering van een citaat van mijn hand. Dit vraagstuk voert ons weer naar de structuurbewegingen terug. Gekonstateerd wordt in dat citaat, dat na de oorlog er relatief meer verbruikt en minder geïnvesteerd schijnt dan daarvoor. Schijnt, omdat het cijfermateriaal nog zeer grote gapingen vertoont; maar aan de andere kant is het belangrijk genoeg om er, bij gebrek aan meer, op te bouwen. De heer Van Galen ziet in dit feit een argument voor loonsverlaging. Vanuit zijn standpunt is dat begrijpelijk. Men kan er echter ook andere konklusies uit trekken. En wel, dat de kapitaalverspilling tot het uiterste dient te worden beperkt. Ik denk daarbij speciaal aan de vorm

¹⁾ Werkverschaffing is mogelijk en dringend noodzakelijk. 1932.

van kapitaalverspilling, welke de overexpansie in elke hause ons te zien geeft, en voorts aan de daarmee ten dele synonieme Fehlrationalisierung. En het komt me voor, dat behalve de konklusie van Mr. Van Galen ook mogelijk is de konklusie, dat de wereld een nieuwe hause niet even ongestoord zijn gang mag laten gaan als de vorige.

Naschrift. Dr. Tinbergen schetst in de tweede alinea mijn gedachtingang juist, maar hij maakt hierbij een sprongetje, waarop ik niet na mag laten de aandacht te vestigen. Ik had de „wet” van Rueff eerst *deductief* onderzocht en daarna nagegaan in hoeverre men haar *inductief* kan vast stellen. Voor mij ligt het zwaartepunt bij het deductieve (waarmede Dr. Tinbergen accoord blijkt te gaan), dus niet bij het „mooie uitkomen”. Gaarne geef ik hem op mijn beurt toe, dat tal van factoren, welke ik niet in de grafiek in aanmerking kon nemen — het groote gevaar van inductie in economieis — van invloed zijn op loon en werkloosheid.¹⁾ Met een der voornaamste dier factoren — toeneming der productiviteit van den arbeid, (het in toepassing brengen van nieuwe vindingen is hier onder te brengen) — heb ik, zooveel ik kon ruim rekening trachten te houden. De rentestand, dien Dr. Tinbergen noemt, acht ik geen gelukkig voorbeeld, aangezien de vraag naar kapitaal mede beïnvloed wordt door de hoogte van het loon: Loonsverhoging heeft de tendens de kapitaalrente te verhogen, daar zij dringt tot het zoeken van arbeidsparende productiemethoden, die gewoonlijk meer kapitaal eischen. Wij hebben hier dus een wisselwerking van kapitaalrente en loon op elkander.

Hoe ver de loondaling — ceteris paribus — zal moeten gaan om de werkloosheid te doen verdwijnen, kan ik inderdaad niet nagaan. Ik geloof ook niet, dat deze vraag in haar algemeenheid is te beantwoorden. En in het raam van mijn artikel was zulks ook stellig niet op zijn plaats. Ik wees slechts op het gevaar, dat men een duidelijk teeken, waar hem de schoen wringt, bij de quaestie der loonen en werkloosheid over het hoofd zou zien.

Een mechanische aflezing uit de grafiek is natuurlijk op zichzelf volkomen onjuist. Maar wel geloof ik, dat de resultaten van loonsverlaging wat de toeneming van den afzet betreft, vaak worden onderschat, nl. voor zoover de te hooge loonen een verlamdend invloed op het economisch leven oefenen. Zij hebben thans een invloed, gelijkende op dien van de z.g. „deflatie”. Vraag, die anders bij den geldenden prijs bevreemding zou kunnen vinden, zoekt dit niet, omdat het algemeene gevoelen is, dat die prijs te hoog is. En wanneer Dr. Tinbergen onder de noodige reserves tot de slotsom is gekomen, dat in bepaalde omstandigheden een geld (?) loondaling van 5 pCt., de werkloosheid met een evengroot percentage zou doen verminderen, dan zou dit laatste percentage onder de zo-even bedoelde psychologische omstandigheden, waaronder wij thans leven, grooter kunnen zijn.

Ik zie loonsverlaging niet als eisch tot *crisisbestrijding*, maar slechts voor onze maatschappij in haar huidige samenstelling als een klaarlijkelijke noodzakelijkheid, omdat de prijs de regulator is. Het woord crisisbestrijding impliceert een actief optreden. Zulks is onnoodig, omdat een economisch noodzakelijke loonsverlaging zich automatisch zal voltrekken. Hoe eerder men inziet, dat men dit toch niet tegen kan

¹⁾ Dr. Tinbergen stelt de verhouding prijzen en loonen in het middelpunt en beziet de quaestie in verband met de conjunctuurbeweging. Mijn uitgangspunt was ruimer: nl. de algemeene invloed van arbitraire loonsbepaling op de arbeidsmarkt. Dat hierdoor ook in een tijd van opgaande conjunctuur een bedrijfstak achteruit kan gaan is af te leiden uit het feit, dat in de diamantindustrie al vóór den oorlog (dus tijdens opgaande conjunctuur) verplaatsing van Amsterdam naar Antwerpen merkbaar was, wat hoofdzakelijk slechts uit de loonzetting te Amsterdam te verklaren kan zijn.

houden en zich voor de economische noodzakelijkheid buigt, des te eerder zal de crisis ten einde kunnen zijn.

En nu nog een enkel woord over de wijze van crisisbestrijding, waarvoor de geachte oppositons wél voelt. Stabilisatie van het prijsniveau — aangenomen, dat dit practisch uitvoerbaar zou zijn — op het huidige niveau zou ongetwijfeld noodzakelijk maken, dat de geldloonen thans nog aanzienlijk verlaagd moeten worden, wil men voor het aanbod van arbeidskrachten empooi kunnen vinden. Dr. Tinbergen bedoelt, naar ik vermoed dan ook stabilisatie op een hooger niveau dan het huidige. Maar indien dit zoo is, dan wil hij de crisis bestrijden op een wijze, waartegen hij zich juist keert, n.l.: verlaging van het reële loon (door waardevermindering van het geld) en op deze wijze de noodzakelijke aanpassing verkrijgen. Overigens ben ik op theoretische en praktische gronden geen bewonderaar van prijsstabilisatie en van Prof. Goudriaan's grondstoffenvoluta, die de beteekenis van het geld tusschen de andere goederen m.i. te eenen male onjuist ziet. Het is hier echter niet de plaats daarop thans in te gaan.

Uitvoering van openbare werken! De roep van den dag! Dr. Tinbergen brengt mij wederom in de verleiding het citaat uit zijn artikel in de „Nederlandsche Conjunctuur” van Juni l.l. aan te halen. Want, indien de kapitaalverspilling tot het uiterste dient te worden beperkt, omdat wij in het laatste decennium te veel hebben verbruikt, is het dan te verantwoorden het nog beschikbare kapitaal, waar wij dus zuinig mee moeten omgaan, te gebruiken voor crisisbestrijding, door het uitvoeren van misschien nuttige werken, maar waarvan de noodzakelijkheid en de economisch gewettigheid zeer quaestieus is? En vooral indien de uitvoering van die werken een bedoeling heeft, welke niet op zuiver economische gronden berust. De kans op „Fehlinvestierung” is hier zoo groot, dat de kapitaalverspilling door „Fehlrationalisierung” (voor een groot deel het gevolg van afdwongen loonsverhooging) hierbij in het niet zou kunnen verdwijnen.

J. v. G.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING. BREUKEN IN DE PLANHUISHOUDING VAN SOVJET-RUSLAND.

Prof. B. Brutzkus te Berlijn schrijft ons:

Inleiding.

Op 31 December jl. is de destijds met 9 maanden verkorte periode van het Vijfjarenplan afgelopen. Op 1 Jan. 1933 zou feitelijk het tweede Vijfjarenplan in werking treden. De richtlijnen voor de uitwerking van het tweede Vijfjarenplan werden op de XVIIe Partijconferentie door Molotov en Kujbyshev tijdig opgesteld en reeds in Januari 1932 gepubliceerd. Deze richtlijnen betroffen allereerst weder een geweldige ontwikkeling van de industrie van productiemiddelen. Reeds het programma voor het laatste jaar van het Vijfjarenplan (1932), dat flink was uitgebreid (een stijging van de productie van de „zware” industrie in vergelijking met 1931 van 44 pCt.), bleek spoedig onuitvoerbaar. Niettemin zou in 1937, het laatste jaar van het 2de Vijfjarenplan, in vergelijking met de raming voor 1932 de productie van machines 3—3½ maal, van elektrische kracht zesmaal, van kolen 2½ maal, van naphta 2½—3 maal toenemen. Na de uitvoering van het tweede Vijfjarenplan zou Sovjet-Rusland de leiding in de wereldhuishouding op zich nemen en de Ver. Staten ver achter zich laten.

Nog gedurende den herfst stonden de vraagstukken van het tweede Vijfjarenplan in het middelpunt der openbare besprekingen. De Sovjet-regering eischte, dat ook de arbeiders in deze discussie zouden worden betrokken; in de Sovjet-pers verschenen tal van artikelen over het tweede Vijfjarenplan. Sedert eenige maanden wordt hierover echter plotseling het

stilzwijgen bewaard. De uitwerking van het tweede Vijfjarenplan werd opgedragen aan de Academie van Wetenschappen, onder voorzitterschap van het hoofd van de rechtse oppositie Bucharin; het werd dus tot een academisch vraagstuk verheven.

De oorzaak van deze stemmingsverandering berust op het feit, dat het instrument, met behulp waarvan de snelle industrialisatie van het land werd doorgevoerd, de planhuishouding, steeds meer gaat haperen; de planhuishouding is heel duidelijk in verval. In de jaren 1929—'31 gelukte het de Sovjet-regering over het algemeen niet alleen over alle industriële, doch ook over alle landbouwproducten de vrije beschikking te verkrijgen. Zij verdeelde deze naar eigen goedvinden onder haar ondernemingen, onder de consumenten en exporteerde er bovendien een groot gedeelte van. Door dezen gang van zaken waren de groote investeringen, die voor de uitbreiding van de industrie noodzakelijk zijn, mogelijk. Thans is de toestand echter geheel veranderd.

De „Torgsin”- en de „commerciële” winkels.

Reeds aan het einde van 1931 waren bepaalde feiten op te merken, die op een zwenking in de politiek van de planhuishouding wezen. Dit bleek o.a. uit de opening van de „Torgsin”-winkels, d.w.z. de winkels, die hun goederen vrij zonder kaarten tegen buitenslandsche valuta verkopen, en inzonderheid uit de opening van „commerciële” winkels, d.w.z. de winkels, die hun goederen vrij tot hooge prijzen in Sovjet-geld verkopen. Op deze wijze komen bepaalde goederen in handen van koopers, in wier voorziening de Sovjet-regering geen belang stelt. Zij was echter gedwongen tot het openen van de „Torgsin”-winkels wegens gebrek aan deviezen en van de „commerciële” winkels door de noodzakelijkheid om geld te verkrijgen. Toch waren deze feiten voor een zwenking van de politiek van de planhuishouding nog slechts van geringe beteekenis.

Het herstel van de markt voor landbouwproducten.

Van beslissende beteekenis voor de gedachte van de planhuishouding was, dat, zooals ook voor elf jaren was geschied, het marktverkeer voor landbouwproducten werd vrijgegeven. De eerste twee regeringsbesluiten van 6 en 10 Mei 1932 waren nog zoo geredigeerd, dat in zekeren zin twijfel gerechtvaardigd was. Mocht men ze als ernst opvatten of moest men ze, zooals den brief van Stalin van 2 Maart 1930 tegen de gedwongen collectivisatie, eenvoudig als een manoeuvre beschouwen? Het besluit der regering van 20 Mei 1932 en een reeks verdere besluiten hebben doen zien, dat wij hier met een ernstige en, zooals slechts onder een persoonlijke dictatuur mogelijk is, plotselinge verandering in de economische politiek te maken hebben.

De wanhopige voedselvoorziening was de voornaamste oorzaak van dezen omkeer. Het werd tenslotte onmogelijk, om zware eischen te stellen aan arbeiders, die in een toestand van permanente ondervoeding verkeerden. Men is er niet in geslaagd, om in de absoluut onvoldoende voorziening der steden met dierlijke voedingsmiddelen, welke in het voorjaar van 1930 tegelijk met de gedwongen collectivisatie was ontstaan, in twee jaar door de uitbreiding van de staatsveefokkerijen en van collectieve veefarms verbetering te brengen.

Bijzonder opmerkelijk was echter het feit, dat ondanks de enorme ingezamelde graanvoorraden (in 1930 — 22,5 miljoen ton, in 1931 — 23 miljoen ton) toch de brodrantsoenen zeer karig moesten blijven; zij worden zeer ongeregeld gedistribueerd. Dit is ten deele hieraan toe te schrijven, dat de industrialisatie een aanzienlijk grootere behoefte aan te distribueeren graan veroorzaakt, want de industriële bevolking neemt gestadig toe; verder worden de katoen-, de vlas-, de suikerbietenboeren door de Sovjet-regering genoodzaakt hun technische cultures uit te breiden en dien-

overeenkomstig hun met graan bebouwde landerijen in te krimpen; dit is slechts mogelijk voor zoover de Sovjet-regeering op zich neemt, de landbouwers van graan te voorzien.

Daarbij komt de uitvoer, die in de jaren 1930 en 1931 telkenmale ca. 5 miljoen ton heeft bedragen. En toch zou de voor distributiedoeleinden beschikbare hoeveelheid van 17 à 18 miljoen ton graan de binnenlandsche behoefte volkomen hebben kunnen bevredigen, wanneer het socialistische distributie-apparaat in staat geweest ware zijn functies op juiste wijze te verrichten. Dit is echter niet het geval. Van de 22,5 miljoen ton van het door de Staatsorganen in 1930 ingezamelde graan kon 25 pCt., d.w.z. rond 5,5 miljoen ton, niet naar de spoorwegstations worden vervoerd; het graan bedierf of werd gestolen; het werd in elk geval niet doelmatig verbruikt.¹⁾

Zoo staat het met het graan. Men kan zich indenken, hoe groot de verliezen zijn bij de inzameling van minder gemakkelijk te vervoeren en meer aan bederf onderhevige landbouwproducten, zoals aardappelen, groenten, fruit, enz.

Doordat het socialistische distributie-apparaat heeft gefaald, moesten de consumenten in staat worden gesteld, door middel van het vrije marktverkeer, alhoewel tot veel hogere prijzen, zichzelf voedingsmiddelen uit de voorraden van de landbouwbevolking te verschaffen.

De besluiten der regeering van Mei hadden echter nog een anderen kant, waarom zij tot de landbouwbevolking waren gericht. Met de ontsluiting van het marktverkeer loopt ook een verminderde inzameling van staatswege parallel. Deze verminderde inzameling was voor een zoo belangrijk uitvoerartikel als graan niet zeer groot en bedroeg slechts 20 pCt. van de in het vorige jaar verkregen hoeveelheden, die toen zeer groot waren. De inzameling van aardappelen daalde echter reeds met 37 pCt.

Deze gedeeltelijke terugtocht van de planhuishouding getuigt feitelijk van het mislukken van de geweldige poging tot socialisatie van den boerenlandbouw, welke nog steeds door de geheele wereld wordt geprezen. De verwachte stijging van de landbouwproductie heeft niet plaats gehad, de enorme belastingen komen niet overeen met de opbrengsten van den landbouw en richten dezen te gronde.

Na het vrijgeven van het marktverkeer voor landbouwproducten, was de Sovjet-regeering spoedig genoodzaakt belangrijke wijzigingen in andere deelen van haar economische politiek aan te brengen.

De nieuwe verdeling van de industriële goederen.

Wanneer men bij een snellen groei van de industriële bevolking de graaninzamelingen beperkt, dan moeten zij door een groot aanbod op de markten worden vervangen. Ongetwijfeld zullen de boeren hun laatste schaarsche voorraden niet aan de markt brengen, om deze tegen papiergeld te ruilen. Men moest er voor zorgen, dat den boeren de voor hen noodzakelijke industriële goederen op de markten worden aangeboden. Tot dusverre stelde de Sovjet-regeering de industrieproducten in hoofdzaak ter beschikking van de industriële arbeiders; omtrent de voorziening van de landbevolking met industrieproducten was de regeering slechts dan bezorgd, wanneer het erom ging speciaal waardevolle grondstoffen, zoals vlas, hennep, wol e.d. in grotere hoeveelheden van haar te verkrijgen. Sedert den zomer van 1932 is er een wijziging gebracht in de verdeling van de industrieproducten; de Sovjet-regeering wil een grooter gedeelte van deze producten op de landelijke markten brengen.

De productie van de „zware” industrie voor het massaverbruik.

Met een wijziging van de goederenverdeling kan echter niet veel worden bereikt, want ondanks den

snellen groei van de industriële bevolking, die, zooals vanzelf spreekt, een veel grootere behoefte aan industrieproducten heeft dan de landelijke, is de productie van de „lichte” industrie in 1932 slechts met 5 pCt. ten opzichte van het voorafgaande jaar gestegen. Zodoende bleek het noodzakelijk onmiddellijk de productie van industriële verbruiksgoederen uit te breiden.

Teneinde hiertoe te geraken, heeft de regeering aan de kopstukken van de „zware” industrie bevolen om niet alleen walsijzer, locomotieven, tractors e.d. te produceeren, doch om tevens de productie van de voor het dorp noodzakelijke verbruiksgoederen, zoals bijlen, huisgereedschap, meubelen, enz. ter hand te nemen (hiervoor bezigt men het „Schlagwort”: „productie voor den „Schirpotreb””). Hiervoor worden geen aanvullende materialen ter beschikking gesteld; dit programma moet door het gebruik van afvalproducten worden uitgevoerd.

De leiders in de „zware” industrie waren met deze nieuwe eischen niet zeer ingenomen. Het hoofdplan baart hun reeds voldoende zorg. Zij kunnen het, ondanks de dreigementen van de regeering, niet uitvoeren (de productie van de „zware” industrie is in plaats van met 44 pCt. slechts met ongeveer 20 pCt. gestegen). Derhalve wordt het aanvullende programma slechts ten deele uitgevoerd. Bovendien zijn de bureaucratistische verbruikscöoperaties niet in staat de goederen op de juiste wijze te distribueeren.

Het herstel van het kleinbedrijf.

Zodoende was de Sovjet-regeering genoodzaakt op een andere wijze de planhuishouding te wijzigen. Reeds sedert de eerste schreden in de richting van de planhuishouding heeft de regeering getracht de particuliere industrie, het ambacht en de landelijke huisindustrie door administratieve maatregelen klein te krijgen. Dit doel werd over het algemeen nog vóór het van kracht worden van het Vijfjarenplan bereikt. Enkele overblijfselen van het kleinbedrijf werden in productiecöoperaties (Artele) samengevoegd en in het aan den staat getrokken, bureaucratistische stelsel van de coöperatieve centrales ingeschakeld. Deze „Artele” konden den gang van de planhuishouding niet verstoren, want zij hadden niet het recht zelfstandig grondstoffen in te koopen en hun producten zelfstandig te verkoopen.

Door het stilleggen van de sedert honderden jaren bestaande huisindustrie der boeren werden in niet geringe mate economische en ook cultureele waarden vernietigd.

Bij de voorziening van de landelijke bevolking met verbruiksgoederen speelde juist het kleinbedrijf, dat zich het beste bij haar behoeften weet aan te passen, een zeer groote rol. Thans is de Sovjet-regeering eindelijk tot de overtuiging gekomen, dat de socialistische huishouding niet in staat is deze taak te vervullen, zoodat zij genoodzaakt was haar toevlucht te nemen tot het herstel van het zoo juist vernietigde kleinbedrijf.

Het besluit van de regeering van 23 Juli 1932 voorzag in de bevrijding van de industriële Artele van de bureaucratische boeien der coöperatieve centrales; zij kregen bepaalde rechten om zelfstandig grondstoffen in te koopen, terwijl zij hun producten weder vrij op de markten kunnen verkoopen. Zelfs aan de filialen van de Centrale Bank werd voorgeschreven hun credieten te verleenen. Bij besluit van de regeering van 27 Oct. 1932 werd niet alleen de belasting voor de industriële Artele, doch ook die voor de particuliere ambachtslieden aanzienlijk verlaagd. Door deze maatregelen wordt het monopolie van de staatsindustrie op de grondstoffenmarkten en als producent van consumptie-artikelen eenigermate beperkt.

Het afwentelen van de verzorging der arbeiders op de leiding der fabrieken.

Door de steeds slechter wordende verzorging van de groote massa industrie-arbeiders was de Sovjet-

¹⁾ „Sowjetskaja torgovlja” 1931, No. 5, blz. 12.

regeering tenslotte genoodzaakt deze taak bij besluit van 3 Dec. 1932 van de plaatselijke verbruikscöoperaties aan de fabrieksbesturen over te dragen. Deze worden belast met de leiding van de z.g. gesloten (d.w.z. slechts voor de arbeiders van de betreffende fabriek toegankelijke) arbeiderswinkels, die aan het einde van 1930 op alle groote industriële bedrijven werden opgericht, en in overeenstemming hiermede met de leiding van de cantines en allerlei hulpondernemingen voor den landbouw, zooals groententuinten, konijnen- en varkensfokkerijen, melk- en pluimveefarms, vischerijen, enz. Het gecentraliseerde stelsel van de aan den staat getrokken consumptiecoöperaties werd op deze wijze verbroken.

Vergelijkingen met het jaar 1921.

Het is duidelijk, dat de huidige toestand overeenkomt met dien na de aankondiging van de Nieuwe Economische Politiek in Maart 1921. Men moet echter niet vergeten, dat enkele zeer belangrijke verschillen zijn op te merken. Zij zijn een uitvloeisel van een principiële gewijzigden politieke toestand. Toen Lenin 15 Maart 1921 de nieuwe economische politiek verkondigde, deed hij dezen beslissenden stap onder den drang van bepaalde gevaarlijke, niet slechts economische, doch ook politieke verschijnselen.

Thans is de politieke toestand geheel anders. Wanneer Stalin nu een terugtocht aanvaardt, dan geschiedt zulks uitsluitend onder den druk van economische moeilijkheden. Derhalve vindt de Sovjet-regering het niet noodig haar terugtocht plechtig aan te kondigen; dit zou het internationale aanzien van het communisme bij het beëindigen van het Vijfjarenplan kunnen schaden. En derhalve geschiedt de terugtocht van het socialisme ook geleidelijk, dralend en bij gedeelten.

In tegenstelling met het jaar 1921 is de handel op de markt wel geoorloofd, doch de producent moet zich direct met den consument in verbinding stellen, want de tusschenhandel blijft verboden. Er zijn juist nieuwe wetten tegen dezen handel ingevoerd. De Sovjet-regering hoopt, dat slechts die boeren, welke in de nabijheid der steden wonen, op haar markten zullen verschijnen, terwijl de verderaf wonende boeren door het ontbreken van den tusschenhandel gedwongen zullen zijn, hun producten aan de socialistische handelsorganisaties te verkoopen tegen de door haar onderling overeengekomen prijzen.

De boeren hebben het recht hun producten te verkoopen, doch slechts nadat zij met hun leveringen aan den staat gereed zijn. De graanhandel is in het betreffende gebied eerst geoorloofd, wanneer de graanaflevering volgens het plan heeft plaats gevonden.

De industriële Artele krijgen het recht zelfstandig grondstoffen in te koopen, echter onder een niet onbelangrijk voorbehoud. Voor den inkoop van grondstoffen voor de textielindustrie en van de meeste soorten huiden moeten zij de toestemming verkrijgen van een Comité van den Arbeids- en Verdedigingsraad (STO), hetwelk hun de gebieden aanwijst, waar zij deze grondstoffen kunnen koopen.

Er moet echter rekening mede worden gehouden, dat, wanneer het vrije marktverkeer eenmaal is toegestaan, het moeilijk is de beperkingen te handhaven. Het is feitelijk niet mogelijk er zich van op de hoogte te stellen, of de uit een verafgelegen dorp op de markt aangekomen boer zijn eigen producten of, als tusschenhandelaar, de producten van zijn bureu verkoopt, of hij zijn melkbelasting al of niet heeft afgeleverd, of de cliënt slechts voor zich, of ook voor een ander inkoop.

Voortgaande scheuring in de planhuishouding.

Zoo bescheiden als de concessies, die voor het marktverkeer werden verleend, er ook uitzien, toch waren zij voldoende, om het geheele grootsche gebouw van de Sovjet-Russische planhuishouding te doen wanke-

len. De inzameling van graan (en ook van vee) van staatswege had in den afgelopen herfst, rekening houdende met de nieuwe plannen, een zeer onbevredigend verloop. Dit is toe te schrijven aan den treurigen toestand van den landbouw, doch ook aan het feit, dat de boeren thans tot op zekere hoogte in staat zijn, hun producten tot veel hogere prijzen te verkopen. Inzonderheid maken de collectieve bedrijven hiervan gebruik, want de individuele boer is beschroomder. Naar een van de belangrijkste graanstreken, Noord-Kaukasus, welke geheel gecollectiviseerd is, werd zelfs een strafexpeditie gezonden. Er vonden talrijke schietpartijen plaats, en zelfs ook aan het hoofd der Kolchose staande communisten werden doodgeschoten, daar ook zij vaak solidair met de leden der Kolchose handelen.

Thans reeds zijn de lijnen van de aanstaande verdere scheuring van de planhuishouding zichtbaar. Op het oogenblik heerscht bij de Sovjet-regering groote onrust over het verschijnsel, dat de industriële leiders systematisch de collectieve arbeidsloonen verhoogen; haar strenge berispingen kunnen de loonstijging niet tegenhouden. Dit heeft tengevolge, dat de productiekosten niet alleen niet kunnen worden verlaagd, zooals volgens het plan zou moeten geschieden, doch zich juist in stijgende richting bewegen. De productiekosten van een zoo belangrijk productiemiddel als kolen, zijn bijv. met rond 20 pCt. ten opzichte van het voorafgaande jaar gestegen¹⁾, en zulks geschiedt ook in de overige industrieën.

De oorzaak van het stijgen der loonen is duidelijk. De rantsoenen van de arbeiders worden steeds kleiner; zij staan steeds meer voor de noodzaak naar de markt te gaan en daar hebben zij met prijzen te maken, die in het geheel niet in overeenstemming zijn met hun nominale geldloonen. De industriële leiders zijn tenslotte genoodzaakt, hiermede rekening te houden, want de buitengewoon schadelijke beweeglijkheid der arbeiders heeft toch al geweldige afmetingen aangenomen en de wetten, die de arbeiders aan de fabrieken zouden moeten binden, bleven zonder uitwerking. Door deze snelle stijging van de productiekosten worden echter de pijlers van het financiële plan ondermijnd.

Het laatste besluit der regering, dat de verantwoordelijkheid voor de voeding der arbeiders van de plaatselijke verbruikscöoperaties op de besturen van de fabrieken afschuift, vormt wellicht het grootste gevaar voor de planhuishouding. De fabrieken zullen ook in de toekomst door de coöperatieve centrales slechts schaarsch worden voorzien en de bij de fabrieken ingerichte konijnen- en varkensfokkerijen zullen niet in staat zijn in de behoefte van de groote massa der arbeiders te voorzien. De leiders der fabrieken zullen dus spoedig als voornaamste koopers op de markten van landbouwproducten verschijnen, hetgeen tengevolge zal hebben, dat de staatsindustrieën zich geheel en al op het marktverkeer met zijn hoge prijzen zullen moeten instellen. In den zomer van 1921 betekende het verschijnen van de industrie op de markten als in- en verkoopters, hetgeen Lenin feitelijk wilde voorkomen, het einde der vereenigde socialistische huishouding. Het besluit der Regeering van 3 December voert thans de staatsindustrie op denzelfden voor de planhuishouding noodlottigen weg.

De middelen voor de groote investeringen moesten volgens het Vijfjarenplan, dank zij de groote productiviteit van de socialistische huishouding, door haar zelf worden opgebracht; dit bleek niet te verwezenlijken. De benodigde middelen werden door ontegening van de boerenbedrijven en door inkrimping van het verbruik van de arbeiders verkregen. Het weder in werking stellen van het vrije marktverkeer beteekent echter een stijging van het inkomen van de 120 miljoen tellende landelijke bevolking ten koste van het

¹⁾ A. W. Smirnow: „Waarom stijgen de productiekosten in de kolenindustrie.“ „*Ekonom. Zhiznij*“ van 16.XII'32.

inkomen van den staat. Hier is echter de geringste verschuiving van de grootste staathuishoudkundige beteekenis. Daar een verdere inkrimping van het verbruik van de industrie-arbeiders niet mogelijk is, moeten de bronnen van de groote investeringen opdrogen.

De belemmeringen van het marktmechanisme.

De Sovjet-Russische planhuishouding gaat sterk achteruit. De ontwikkeling van het marktverkeer heeft echter in een veel te langzaam, dralend tempo plaats, om in de leemten van de uiteenvallende planhuishouding te voorzien. In de eerste plaats ontbreekt aan het marktverkeer de belangrijkste stuwkracht, die in 1921 een zoo beslissende rol heeft gespeeld, — de particuliere handel. En voorts belemmeren de psychologische invloeden van de groote massa en van de plaatselijke autoriteiten een snelle ontwikkeling van het marktverkeer.

In Maart 1921 heeft de plechtige afkondiging van de nieuwe economische politiek grooten indruk gemaakt. Het volk meende, dat het geheele communisme slechts een booze droom was geweest; met de hulpmiddelen, die nog waren overgebleven, vatte het met groote energie den arbeid weer aan. De volksmassa heeft er niet op gelet, dat de communistische dictatuur eigenlijk onaangetast is gebleven en dat aan haar economische activiteit elke gerechtvaardigde grondslag ontbrak. Zij heeft later voor haar vertrouwen duur moeten betalen. De communistische regeering heeft haar voor de tweede maal onteigend en alle goede elementen te gronde gericht. De bevolking heeft thans dus voldoende reden om wantrouwend ten aanzien van de nieuwe besluiten van de regeering te staan.

Deze besluiten zijn bovendien in tegenspraak met de opvattingen van de plaatselijke autoriteiten. Sedert vijf jaren werken zij met de grofste middelen van geweld om de vrije economische werkzaamheid van de bevolking, buiten het kader van de staathuishouding om, definitief te onderdrukken. Sedert het verdwijnen van de Koelakken zijn de begrippen van het particulier bezit en van het burgerlijk recht geheel en al uit hun bewustzijn verdwenen. Het is voor hen vanzelfsprekend, dat zij in naam van den communistischen staat de vrije beschikking hebben over het eigendom en feitelijk ook over de persoonlijkheid van de burgers.

De strijd der Sovjet-regeering met de grofste middelen tegen de individuele boerenbedrijven duurt nog voort; nog op 11 Sept. 1932 verscheen een besluit der regeering, volgens hetwelk op de individuele boerderijen de paarden ter beschikking van de collectieve bedrijven moesten worden gesteld. En thans wil de regeering op alle markten toevluchtsoorden oprichten, welke de almachtige communistische autoriteiten niet mogen betreden en waar de burgers zich vrij kunnen bewegen. Dit is in tegenspraak met het geheele economische en politieke systeem. Het is te begrijpen, dat de plaatselijke autoriteiten, ondanks de ontelbare berispingen van de regeering, steeds weder trachten direct of indirect in den gang van het marktverkeer in te grijpen.

Deze psychologische instelling van de groote massa en van de plaatselijke autoriteiten belemmert de ontwikkeling van het marktverkeer. Men merkt thans niets van een hoopvolle stemming der bevolking, die in 1921 in de voor misoogst gespaard gebleven streken zoo opmerkelijk was. De stemming van de groote bevolkingsmassa blijft somber.

Een tweeden keer kan een NEP-stelsel, onder hetwelk eens een draaglijk evenwicht tusschen den staatseconomischen en particulier-economischen sector van de staathuishouding werd bereikt en onder hetwelk zij toch in staat was zich vrij snel te herstellen, thans zonder ernstige rechtswaarborgen niet meer worden opgebouwd. Rechtswaarborgen zijn echter in groote tegenspraak met het wezen van een communistische dictatuur. De uitweg uit deze tegenstelling is voorshands nog niet te zien.

AANTEKENINGEN.

De ontwikkeling van de Nederlandsche spaarbanken in de crisis.

Het Centraal Bureau voor de Statistiek heeft zoo juist een nieuw overzicht van de spaar- en leenbanken samengesteld, waaruit de ontwikkeling van deze instellingen in de crisis blijkt.¹⁾

Als gevolg van de geringe bedrijvigheid, de koersdalingen van effecten, de lage rentevergoedingen van de gewone banken, en de ongeneigdheid om geld op langen termijn te beleggen, is het saldo-tegoed bij de Rijkspostspaarbank en de bijzondere spaarbanken sterk gestegen. Daarbij kwam, dat tegenover velen, die reeds ernstig getroffen waren in hun inkomsten, een talrijke groep stond, die zich ruimer kon bewegen, waardoor zij grootere bedragen kon besparen.

Einde van	Saldo-tegoed der inleggers in f 1000			Saldo-tegoed per boekje		
	R.P.S.	Bijzondere spaarb.	Totaal	R.P.S.	Bijzondere spaarb.	Totaal
1900	84.697	79.939	164.636	102	222	138
1910	164.278	110.879	275.157	109	245	140
1913	183.791	129.751	313.542	111	255	145
1914	184.585	118.108	302.693	110	232	139
1915	189.107	121.021	310.128	112	236	141
1916	206.860	136.172	343.032	120	261	152
1917	222.840	152.433	375.273	126	283	163
1918	241.755	176.407	418.162	133	314	176
1919	268.188	205.240	473.428	142	340	190
1920	272.956	216.801	489.757	143	350	194
1921	283.449	239.976	523.425	148	365	204
1926	320.997	306.222	627.219	160	379	223
1927	329.338	327.346	656.684	162	378	226
1928	340.505	354.419	694.924	165	389	233
1929	351.115	380.761	731.875	167	387	237
1930	375.405	429.830	805.235	175	407	251
1931	439.238	449.216	888.454	198	407	267

De aandacht in bovenstaande tabel verdient het feit, dat het saldo-tegoed per boekje in de laatste jaren sterk is gestegen, hetgeen vooral voor de Rijkspostspaarbank geldt. Dit verschijnsel zal gedeeltelijk zijn toe te schrijven aan het feit, dat, wegens het renteververschil tegoeden van de gewone banken naar de spaarbanken zullen zijn overgebracht, hetgeen natuurlijk vooral voor groote tegoeden voordeelig was.

De beleggingen.

Blijkens de in de volgende tabel (zie blz. 14) voorkomende cijfers bestond de effectenportefeuille van de bijzondere spaarbanken, waarop de gegevens betrekking hebben, deels uit binnenlandsche fondsen, zooals, ook afgezien van andere overwegingen, begrijpelijk is bij instellingen, wier verplichtingen luiden in binnenlandsche valuta. Voor zoover de effecten gesplitst werden opgegeven, bleken de Nederlandsche en Indische fondsen bij de bedoelde banken een balanswaarde te hebben van f 229.990.000 en de buitenlandse van f 16.987.000, uitmakende resp. 48,2 en 3,61 pCt. van de totale beleggingen. Zooals ook bij onze maatschappijen van levensverzekering het geval pleegt te zijn, namen de hypotheeken een groote plaats onder de beleggingen van de bedoelde spaarbanken in, doch paraisseerden de onroerende eigendommen voor een veel geringer bedrag op de balans (38,8 pCt. en 1,2 pCt.). Voorts hadden de banken nog sommen op meer liquide wijze uitstaan (aan prolongaties en gelden in handen van derden resp. 0,9 en 1,8 pCt.).

¹⁾ Statistiek der Spaar- en Leenbanken over het jaar 1931/1932 samengesteld door het Centraal Bureau voor de Statistiek. (Den Haag 1932. Martinus Nijhoff, Prijs f 0.55).

Wat de R.P.S. betreft, onderging de verhouding, waarin de verschillende soorten van beleggingen tegenover elkander stonden, geen groote wijzigingen. Alleen was het percentage, dat de gelden in handen van derden van het totaal der beleggingen uitmaakten, niet onbelangrijk hooger (10,7 pCt. tegenover 3,9 pCt. in het vorige jaar). De Nederlandsche en Indische overheidsleeningen bleven hare vooraanstaande plaats

op de lijst der beleggingen handhaven, daar zij 67,5 pCt. van de totale beleggingen uitmaakten.

De rente, gekweekt uit de beleggingen, bedroeg in de jaren 1930 en 1931 bij de R.P.S. resp. f 18.470.000 en f 19.721.000 en 'bij de bijzondere spaarbanken, waarvan opgaven zijn ontvangen, (in 1930 van 276 en in 1931 van 279 instellingen) resp. f 20.551.000 en f 22.178.000.

Overzicht van de beleggingen aan het einde van het boekjaar 1931.

Aard der beleggingen.	Rijkspost- spaarbank	Bijzondere spaarbanken 284 inst. in f 1.000	Rijkspost- spaarbank	Bijzondere spaarbanken 284 inst. In procenten v. h. totaal.
Staatsschuld ten laste van Nederland	137.548	37.179	28,3	7,8
„ „ „ „ de Ned. koloniën	25.774	14.974	5,3	3,1
„ „ „ „ andere landen		6.965		1,5
Obligatiën ten laste van andere publiekrechtelijke lichamen, (prov., gem., watersch., enz.) in Nederland	164.735	101.933	33,9	21,4
Idem, in de Nederlandsche koloniën		1.455		0,3
Idem, in andere landen		2.207		0,5
Overige binnenlandsche obligatiën en pandbrieven (Nederland en Ned. koloniën)	60.526	72.478	12,5	15,2
Overige buitenlandsche obligatiën en pandbrieven		7.753		1,6
Binnenlandsche aandelen (Nederland en Ned. koloniën)		1.970		0,4
Buitenlandsche aandelen		61		0,01
Hypotheken		184.732		38,8
Prolongatiën	6.038	4.113	1,2	0,9
Voorschotten		8.909		1,9
Gelden in handen v. derden (deposito's, uitstaande renten)	51.745	8.773	10,7	1,8
Onroerende eigendommen	557	5.859	0,1	1,2
Andere beleggingen	38.404	16.717	7,9	3,5
Totaal	485.327 ¹⁾	482.905	100,0	100,0

¹⁾ Hieronder f 6.827.000 niet nader gesplitst.

Indexcijfers van Nederlandsche aandelen.

De Bank voor Handel en Scheepvaart te Rotterdam zendt ons onderstaand overzicht:

Indexcijfers van 12 aandeelengroepen der Amsterdamsche effectenbeurs.¹⁾

	Banken	Electriciteit	Handels- ondern.	Industrie	Kunst- zijde	Mijnbouw	Olie	Rubber	Scheep- vaart	Suiker	Tabak	Thee
Gemiddelde 1929	158.3	337.5	168.0	432.7	243.0	268.7	402.0	233.5	125.0	398.4	487.3	443.2
„ 1930	149.4	257.7	125.6	264.9	87.4	177.2	371.1	110.7	82.6	292.9	361.3	357.2
„ 1931	118.1	211.8	93.4	167.7	64.5	144.5	209.8	51.8	49.6	181.9	241.6	251.4
„ 1932	76.4	178.3	67.1	115.6	37.6	106.4	137.5	27.0	24.9	107.2	137.9	175.9
Januari 1931	137.2	220.4	110.9	199.-	57.4	149.1	290.7	75.8	63.5	223.8	274.-	280.5
Februari „	140.7	239.9	117.5	217.5	69.7	167.5	307.3	80.2	65.6	238.4	307.8	292.1
Maart „	143.-	248.6	124.3	223.2	78.9	176.7	288.3	81.4	63.9	243.3	306.2	290.7
April „	139.4	238.4	113.5	207.3	84.4	172.4	253.9	58.5	57.5	219.5	299.8	283.4
Mei „	132.7	222.5	95.1	178.8	76.2	159.6	220.-	50.5	54.3	190.9	275.9	251.-
Juni „	127.5	217.5	89.-	165.1	68.7	150.8	208.6	43.4	53.1	191.3	262.4	249.7
Juli „	126.4	228.8	100.2	168.8	70.6	163.6	218.2	58.5	55.8	208.9	254.2	262.9
Augustus „	113.2	210.9	88.2	151.2	65.-	147.6	194.7	44.4	48.-	178.4	218.4	247.-
September „	95.3	190.1	73.6	126.1	60.9	118.9	147.9	31.7	37.3	134.-	168.7	220.1
October „	89.1	181.3	71.7	125.3	49.2	107.8	140.7	32.6	34.7	122.1	174.7	222.2
November „	93.2	184.2	75.4	135.4	48.9	120.1	133.6	32.9	34.9	125.9	196.3	237.2
December „	79.-	158.4	61.5	114.2	44.2	99.5	113.1	26.3	26.7	106.5	161.3	179.7
Januari 1932	80.5	174.4	63.5	124.-	43.5	107.4	118.9	28.2	27.4	108.-	173.7	181.4
Februari „	82.8	173.-	65.8	123.2	42.4	110.1	139.2	28.2	27.7	108.7	179.6	178.1
Maart „	81.3	184.7	69.-	122.9	41.7	110.9	149.3	24.2	27.-	112.7	176.3	182.2
April „	69.8	166.7	58.8	102.1	34.3	92.4	118.3	13.7	20.1	96.6	111.-	154.-
Mei „	65.-	163.9	52.5	93.5	33.5	86.8	117.8	14.2	19.1	84.5	101.9	157.3
Juni „	59.4	156.1	51.2	88.5	32.3	83.9	118.1	14.1	17.3	87.6	94.7	154.3
Juli „	68.3	167.1	63.7	106.1	34.1	92.2	129.1	22.5	21.-	105.6	120.1	175.6
Augustus „	79.8	183.5	71.5	126.2	33.2	104.9	153.5	35.1	26.4	118.-	138.4	200.5
September „	86.-	194.5	78.1	133.4	43.6	123.7	166.4	42.4	31.1	128.8	151.3	201.6
October „	83.7	189.3	77.5	127.1	39.4	120.4	147.-	34.-	28.5	118.7	135.8	187.6
November „	81.1	193.1	77.2	124.1	38.2	121.4	145.1	34.7	27.-	111.7	136.8	180.3
December „	78.9	193.2	76.4	116.1	35.-	123.1	146.7	32.8	26.1	104.9	135.-	157.3

Schommelingen in het aandelen-indexcijfer. 4 Januari 1932 f 1.942.518.500 = 100.

4 Januari	100.-	2 Maart	113.7	4 Mei	92.9	6 Juli	97.-	1 Sept.	120.6	2 Novemb.	113.2
13 „	106.9	9 „	118.6	11 „	93.4	13 „	97.-	7 „	127.4	9 „	116.6
20 „	107.4	16 „	113.5	18 „	92.4	20 „	98.1	14 „	120.5	16 „	115.5
27 „	105.9	23 „	105.8	25 „	90.1	27 „	102.6	21 „	120.7	23 „	114.5
3 Febr.	109.7	30 „	103.9	1 Juni	86.4	3 Augustus	107.4	28 „	121.6	30 „	111.3
10 „	105.7	6 April	98.3	8 „	83.9	10 „	110.9	5 October	120.2	7 Decemb.	111.2
17 „	110.9	13 „	95.9	15 „	88.1	17 „	113.6	12 „	116.9	14 „	112.6
24 „	111.-	20 „	95.1	22 „	90.5	24 „	115.7	19 „	115.9	21 „	112.1
		27 „	90.-	29 „	89.6			26 „	112.6	28 „	112.6

¹⁾ Men zie voor de toelichting op dit overzicht het nummer van E.-S. B. van 15 Januari 1930, blz. 64.

Nadruk verboden

MAANDCIJFERS.
RIJKSPOSTSPAARBANK.

NOVEMBER	1930	1931	1932
Inlagen	f 12.883.157	f 20.810.620	f 16.936.459
Terugbetalingen ..	„ 10.185.231	„ 10.756.856	„ 13.095.184
Tegood inleggers ¹⁾	„ 363.841.822	„ 423.046.956	„ 497.488.961
Nom. bedr. der uitst. staatschuldboekjes ¹⁾	„ 42.414.350	„ 43.889.800	„ 38.932.100
Spaarbankboekjes:			
Nieuw uitgegeven..	11.491	16.312	10.459
Geheel afbetaald ..	7.109	6.619	8.233
In omloop ¹⁾	2.147.106	2.219.849	2.269.387

¹⁾ Op ultimo.

OVERZICHT DER OPBRENGSTEN VAN HET
STAATSBEDRIJF DER P.T.T.
NOVEMBER 1932.

Omschrijving	Werkelijke opbrengst Nov. 1932	Meer of minder dan	
		Nov. 1931	Begrooting
Posterijen	f 3.220.837	- f 294.321	- f 407.963
Telegrafie	„ 360.861	- „ 63.338	- „ 50.869
Telefonie	„ 1.988.778	- „ 45.602	- „ 151.352
Postchèque- en Girodienst	„ 268.078	- „ 24.732	+ „ 37.478
Totalen	f 5.838.554	- f 427.993	- f 572.706

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.
GELDKOERSEN.
OPEN MARKT.

	1932				1931	1930	1914
	31 Dec.	26/31 Dec.	19/24 Dec.	12/17 Dec.	28 Dec./2 Jan. '32	29 Dec./31 Jan. '31	20/24 Juli
<i>Amsterdam</i>							
Partic.disc.	1/4-1/2	1/4-1/2	1/4-1/2	1/4-1/2	2/4-3	1 1/2-1 1/16	3/8-3/16
Prolong.	1	1	1	1	3-1 2	2 1/2-3 1/4	2 1/4-3 1/4
<i>Londen</i>							
Daggeld...	1 1/2-3	1/2-3	1/2-1	1/2-1	2-6	1-3 1/2	1 3/4-2
Partic.disc.	1 1/16-1/8	1 1/16-1/4	1 3/16-5/16	7/8-1 1/8	5 1/2-6	2 1/8-5 1/8	4 1/4-3 1/4
<i>Berlijn</i>							
Daggeld...	4 7/8-7	4-7	4-5 1/4	4 1/8-5 1/4	7 1/4-9 2	—	—
Maandgeld	4 1/8-6 3/4	1 1/8-6 3/4	4 1/2-5 1/2	4 1/2-5 1/2	6-7 2	—	—
Part. disc.	3 7/8	3 7/8	3 7/8	3 7/8	6 7/8-7 2	—	2 1/8-1 1/2
<i>Waren-wissel.</i>							
New York	4-1 1/4	4-1 1/4	4-1 1/4	4-1 1/4	7 1/4-8 2	—	—
Daggeld ¹⁾	1-1 1/4	1-1 1/4	1-3/4	1-1 1/4	3-3/4	1 1/2-4 1/4	1 3/4-2 1/2
Partic.disc.	1/2	1/4-1/2	1/2	1/2	3 1/8	2	—

¹⁾ Koers van 30 Dec. en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag.
²⁾ 22/31 Dec. 1931.

WISSELKOERSEN.
KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York ¹⁾	Londen ²⁾	Berlijn ³⁾	Parijs ⁴⁾	Brussel ⁵⁾	Batavia ¹⁾
27 Dec. 1932	2.48 15/16	8.30	59.30 1/2	9.71 1/2	34.49	100 1/8
28 „ 1932	2.48 15/16	8.29	59.28 1/2	9.71 1/2	34.58	100 1/4
29 „ 1932	2.48 7/8	8.26 1/2	59.27 1/2	9.71 1/2	34.52 1/2	100 1/4
30 „ 1932	2.48 7/8	8.23 1/2	59.24 1/2	9.71 1/2	34.47	100 1/4
31 „ 1932	2.48 15/16	8.27 1/2	59.25	9.71 1/2	34.46	100 1/4
2 Jan. 1933	2.47 7/8	8.30 1/2	59.21 1/2	9.71 1/2	34.46	100 1/4
Laagste d.w ¹⁾	2.4880	8.22	59.17 1/2	9.70 3/4	34.42 1/2	99 1/2
Hoogste d.w ¹⁾	2.49	8.31 1/2	59.35	9.71 3/4	34.59	100 1/4
26 Dec. 1932	—	—	—	—	—	—
19 Dec. 1932	2.49 1/10	8.25	59.26	9.72 1/2	34.47	100 1/8
Muntpariteit	2.4878	12.1071	59.263	9.747	34.592	100

Data	Zwitserland ¹⁾	Weenen ²⁾	Praag ³⁾	Boekarest ¹⁾	Milaan ²⁾	Madrid ²⁾
27 Dec. 1932	47.91	—	7.38	1.48	12.74	20.30
28 „ 1932	47.89	—	7.38	1.48	12.74	20.31 1/2
29 „ 1932	47.89	—	7.38	1.48	12.74	20.30
30 „ 1932	47.88	—	7.37	1.48	12.73	20.30
31 „ 1932	47.87 1/2	—	7.38	1.48	—	—
2 Jan. 1933	47.87	—	7.37	1.48	12.74 1/2	20.31 1/2
Laagste d.w ¹⁾	47.80	—	7.35	1.42 1/2	12.67 1/2	20.20
Hoogste d.w ¹⁾	47.95	35.25	7.40	1.52 1/2	12.77 1/2	20.45
26 Dec. 1932	—	—	—	—	—	—
19 Dec. 1932	47.97 1/2	—	7.38	1.48	12.75	20.29
Muntpariteit	48.12 1/2	35.007	7.371	1.488	13.094	48.52

Data	Stockholm ¹⁾	Kopenhagen ²⁾	Oslo ³⁾	Helsingfors ¹⁾	Buenos-Aires ¹⁾	Montreal ¹⁾
27 Dec. 1932	45.40	42.90	42.70	3.60	65	2.17
28 „ 1932	45.40	42.90	42.75	3.65	65	2.18 1/2
29 „ 1932	45.25	42.85	42.60	3.64	65	2.20
30 „ 1932	45.15	42.65	42.60	3.64	65	2.19
31 „ 1932	45.20	42.85	42.70	3.62 1/2	65	2.19 1/2
2 Jan. 1933	45.35	43.15	42.90	3.64	—	2.20 1/2
Laagste d.w ¹⁾	44.75	42.40	42.20	3.55	—	2.16
Hoogste d.w ¹⁾	45.50	43.25	43.10	3.67 1/2	65	2.22
26 Dec. 1932	—	—	—	—	—	—
19 Dec. 1932	45.10	42.80	42.55	3.60	65	2.18
Muntpariteit	66.671	66.671	66.671	6.266	95 1/2	2.4878

¹⁾ Noteering te Amsterdam. ²⁾ Not. te Rotterdam. ³⁾ Part. opgave.
Laatstbekende noteeringen te Amsterdam en Rotterdam op 2 Jan. 1933 voor telegrafische uitbetaling op:

	Gulden per	Pari	Koers	Bank-disconto
<i>Europa.</i>				
Londen ¹⁾	£	12.10 ⁸	8.30 1/2	-2
Berlijn ¹⁾	100 Mark	59.26	59.21 1/2	4
Parijs ¹⁾	100 Franc	9.747	9.71 1/2	2 1/2
Brussel ¹⁾	100 Belga	34.59	34.46	3 1/2
Luxemburg	100 Franc	—	6.89	—
Zürich ¹⁾	100 „	48.—	47.87	2
Praag	100 Kronen	—	7.37 1/2	4 1/2
Weenen ¹⁾	100 Schilling	35.—	35.12 1/2	6
Boedapest	100 Pengö	43.51	43.50	4 1/2
Boekarest	100 Lei	1.4880	1.48	7
Sofia	100 Leva	1.79 ⁷	1.80	8 1/2
Belgrado	100 Dinar	4.379	3.40	7 1/2
Istanbul	Turksch £	10.93	1.17 1/2	—
Athene	100 Drachme	3.23	1.32 1/2	9
Milaan	100 Lira	13.09	12.74 1/2	5
Madrid	100 Peseta	48.—	20.31 1/2	6 1/2
Lissabon	Escudo	2.68 1/2	0.07 1/2	6 1/2
Kopenhagen ¹⁾	100 Kronen	66.67	43.15	3 1/2
Oslo ¹⁾	100 „	66.67	42.90	4
Stockholm ¹⁾	100 „	66.67	45.35	3 1/2
Reickjavick	100 IJsl. Kr.	66.67	37.50	—
Warschau	100 Zloty	27.91	28.—	6
Kovno (Litauen) ..	100 Lita	24.88	24.90	7
Riga (Letland)	100 Lat	48.—	48.25	6-7
Reval (Estland)	100 Estl. Kr.	66.67	66.25	5 1/2
Helsingfors	100 Finnmrk.	6.26 1/2	3.62 1/2	6 1/2
Moskou	Tjerwonets (10 Roebel)	12.80	12.80	—
Danzig	100 Gulden	48.42	48.40	4
<i>Amerika.</i>				
New-York ¹⁾	\$	2.4878	2.48 1/2	2 1/2
Montreal	Canad. \$	2.4878	2.20	—
Mexico	Mex. Dollar	1.24	0.78	—
Buenos Aires	Peso (papier)	1.0568 ¹⁾	0.64 1/2	—
La Paz (Bolivia) ²⁾	Boliviano	0.9080	—	—
Rio de Janeiro	Milreis (pap.)	0.8075 ²⁾	0.19 1/2	—
Valparaiso	Peso (papier)	0.30	0.15	6-7
Bogota (Columbia) ³⁾	Peso	2.42	2.37	—
Quito (Ecuador) ..	Sucre	0.49 ⁸	0.41 1/2	—
Lima (Peru)	Sol	0.69 ⁷	0.44 1/2	—
Montevideo (Urug.)	Peso	2.5725	1.07 1/2	—
Caracas (Venezuela)	Bolivar	0.4795	0.39	—
Paramaribo	Gulden	1.—	0.99 1/2	—
San José (C. Rica)	Colon	—	—	—
Guatemala	Quetzal	2.48 1/2	2.49	—
Willemstad (Curag.)	Gulden	1.—	1.01	—
Managua (Nicar.) ³⁾	Cordoba	2.48 1/2	2.49	—
San Salvador ³⁾	Colon	1.2440	1.01	—
<i>Azië.</i>				
Calcutta	Rupee	0.91	0.63	4
Batavia	Gulden I.G.	1.—	1.00 1/4	4 1/2
Kobe	Yen	1.24	0.52	4.38
Hongkong	Dollar	—	0.53	—
Shanghai	Tael	—	0.69	—
Singapore	Straits Doll.	1.4125	0.97	—
Manilla	Phil. Peso	1.24	1.25	—
Teheran ⁴⁾ (Perzië) ..	Pahlavi	—	7.98 1/2	—
Bangkok	Baht	—	0.77	—
<i>Afrika.</i>				
Kaapstad	£	12.10 1/2	9.22 1/2	5
Alexandrië	Egypt. £	12.42	8.51 1/2	—
<i>Australië.</i>				
Melbourne, Sidney en Brisbane	£	12.10 1/2	6.64 1/2	—
Nieuw Zeeland	£	12.10 1/2	7.57 1/2	—

¹⁾ Goudpeso. ²⁾ Milreis Goud. ³⁾ Not. te A/dam. Ov. not. part. opg.
⁴⁾ Zichtkoers. ⁵⁾ Munteenheid = Rial (= een Kran.)

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
27 Dec. 1932	3,33 ⁹ / ₁₀	3,90 ¹ / ₄	23,83	40,17
28 " 1932	3,32 ¹³ / ₁₀	3,90 ¹ / ₄	23,81	40,17 ¹ / ₂
29 " 1932	3,31 ⁷ / ₁₀	3,90 ¹ / ₄	23,-1	40,18
30 " 1932	3,31 ¹ / ₈	3,90 ⁹ / ₁₀	23,80	40,17 ¹ / ₂
31 " 1932	3,32 ¹³ / ₁₀	3,90 ¹ / ₄	23,80 ¹ / ₂	40,17 ¹ / ₂
2 Jan. 1933	—	—	—	—
4 Jan. 1932	3,37	3,93	23,72	40,24
Muntpariteit	4,86	3,90 ⁹ / ₈	23,81 ¹ / ₂	40 ⁹ / ₁₀

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	17 Dec. 1932	24 Dec. 1932	26/31 Dec. '32 Laagste/Hoogste	31 Dec. 1932
Alexandrië ..	Piast. p. £	97 ¹ / ₂	97 ¹ / ₂	97 ⁹ / ₈ 97 ⁹ / ₈	97 ¹ / ₂
Athene	Dr. p. £	615	625	600 659	625
Bangkok....	Sh. p. tical	1/10 ⁵ / ₈	1/10 ⁵ / ₈	1/10 ⁵ / ₈ 1/10 ⁵ / ₈	1/10 ⁵ / ₈
Budapest ...	Pen. p. £	19	19	18 20	19
Buenos Aires	d. p. \$	42 ¹¹ / ₁₀	44 ⁵ / ₁₀	42 ⁵ / ₁₀ 42 ⁵ / ₈	43 ¹ / ₂
Calcutta	Sh. p. rup.	1/6 ¹¹ / ₆₄	1,6 ⁸ / ₁₀	1/6 ⁸ / ₃₂ 1/6 ⁷ / ₃₂	1/6 ⁸ / ₁₀
Constantin...	Piast. p. £	685	695	690 690	690
Hongkong ..	Sh. p. \$	1/3 ¹ / ₂	1/3 ⁸ / ₁₀	1/2 ⁷ / ₈ 1/3 ¹ / ₂	1/3 ¹ / ₂
Kobe	Sh. p. yen	1/3 ⁸ / ₈	1/3 ⁸ / ₈	1/2 ⁷ / ₈ 1/3 ¹ / ₂	1/3
Lissabon	Escu. p. £	109 ¹ / ₈	109 ¹ / ₂	108 ¹ / ₂ 110	109 ¹ / ₂
Mexico	\$ per £	10.15	10.50	10.25 10.90	10.67 ¹ / ₂
Montevideo ..	d. per £	30	30	28 32	30
Montreal	\$ per £	3.77 ¹ / ₂	3.80	3.75 ¹ / ₂ 3.79	3.76 ³ / ₈
Rio d. Janeiro	d. per Mil.	5 ³ / ₈	5 ³ / ₈	5 ¹ / ₈ 5 ¹ / ₈	5 ¹ / ₂
Shanghai ...	Sh. p. tael	1/8 ⁹ / ₁₀	1/7 ¹⁸ / ₁₀	1/7 ¹ / ₄ 1/8 ¹ / ₈	1/7 ¹³ / ₁₀
Singapore ..	id. p. \$	2/3 ²⁹ / ₃₂	2/3 ²⁹ / ₃₂	2/3 ¹³ / ₁₀ 2/4	2/3 ²⁹ / ₃₂
Valparaiso 1)	\$ per £	—	—	—	—
Warschau ...	Zl. p. £	29 ¹ / ₂	29 ¹ / ₂	29 30	29 ¹ / ₂

1) 90 dg.

ZILVERPRIJS

GOUDPRIJS 2)

	Londen 1)	N.York 2)	Londen
27 Dec. 1932..	—	24 ³ / ₈	27 Dec. 1932....
28 " 1932..	16 ¹ / ₂	24 ³ / ₈	28 " 1932....
29 " 1932..	16 ³ / ₈	24 ³ / ₈	29 " 1932....
30 " 1932..	16 ⁷ / ₁₀	24 ³ / ₈	30 " 1932....
31 " 1932..	16 ¹ / ₂	24 ³ / ₈	31 " 1932....
2 Jan. 1933..	—	—	2 Jan. 1933....
4 Jan. 1932..	20 ³ / ₈	30 ¹ / ₄	4 Jan. 1932....
27 Juli 1914..	24 ¹³ / ₁₆	59	27 Juli 1914....

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine

STAND VAN 's RIJKS KAS

Vorderingen.	23 Dec. 1932	31 Dec. 1932
Saldo van 's Rijks Schatkist bij De Nederlandsche Bank.....	f 26.389.132,63	f 27.891.323,94
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten Voorsch. op ult. November 1932 aan de gem. verst. op v. haar d. de Rijksadm. te heffen gem. ink. bel. en op. op de Rijksink. bel.	" 979.938,49	" 802.207,33
Voor sch. op ult. November 1932 aan de gem. verstr. op aan haar uit te keeren hoofds. der pers. bel. and. in de hoofds. der grondbel. en der gem. fondsb. alsmede op. op die belastingen en op de vermogensbelasting	" 3.222.355,60	" 3.222.355,60
Voor schotten aan Ned.-Indië.....	" 222.885.337,28	" 226.841.003,38
Id. aan Suriname.....	" 13.245.733,09	" 13.285.276,09
Id. aan Curaçao.....	" 7.070.048,14	" 6.914.603,72
Kasvord. weg. credietverst. a.h. buitenl. Saldo der postrek. v. Rijkscomptabelen Vord. op het Alg. Burg. Pensioenfonds 1) Id. op andere Staatsbedrijven 1).....	" 104.009.871,01	" 103.763.950,27
Verstr. t. laste der Rijksbegr. kasgeld-leeningen aan gemeenten (saldo)....	" 26.518.962,46	" 28.948.602,35
Verplichtingen.	" 15.294.768,48	" 15.224.379,58
Voor schot door de Ned. Bank ing. art. 16 van haar octrooi verstrekt	" 33.034.214,93	" 41.901.055,29
Schuld a/d Bank v. Ned. Gemeenten ..	—	—
Schatkistbiljetten in omloop.....	f 339.541.000,—	f 339.536.000,—
Schatkistpromessen in omloop.....	" 116.750.000,—	" 116.750.000,—
Zilverbons in omloop.....	" 1.646.439,—	" 1.641.191,50
Schuld op ult. November 1932 aan de gemeenten enz.	" 2.034.805,08	" 2.034.805,08
Schuld aan het Alg. Burg. Pensioenf. 1) Id. aan het Staatsbedrijf d. P. T. en T. 1) Id. aan andere Staatsbedrijven 1).....	" 7.744.586,53	" 48.548.978,66
Id. aan diverse instellingen 1).....	" 88.917.000,71	" 84.809.662,30
Id. aan andere Staatsbedrijven 1).....	" 130.635,18	" 125.316,28
Id. aan diverse instellingen 1).....	" 23.380.710,25	" 24.921.958,25

1) In regk.-crt. met 's Rijks Schatkist.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

Vorderingen:	24 Dec. 1932	31 Dec. 1932
Betaalmiddelen in 's Lands kas.....	—	—
waaronder Muntbiljetten.....	—	—
Saldo Javasche Bank.....	—	—
Verplichtingen:	—	—
Voor schot 's Rijks kas e. Rijksinstell. Schatkistpromessen	f 223.423.000,—	f 226.841.000,—
Schatkistbiljetten	" 3.050.000,—	" 3.050.000,—
Schatkistpromessen	" 7.265.000,—	" 7.265.000,—
Muntbiljetten in omloop.....	" 2.064.000,—	" 2.067.000,—
Schuld aan het Ned.-Ind. Muntfonds. Idem aan de Ned.-Ind. Postspaarbank.	" 488.000,—	" 488.000,—
Voor schot van de Javasche Bank.....	" 767.000,—	" 441.000,—
	" 1.340.000,—	" 394.000,—

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 2 Januari 1933.

Activa.			
Binnel. Wis- f	Hfdbk. f	31.384.177,50	
sel., Prom.,	Bijbnk. "	576.059,20	
enz. in disc.	Ag. sch. "	6.395.790,57	f 38.356.027,27
Papier o. h. Buitenl. in disconto		—	
Idem eigen portef. f		71.320.621,—	
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel. "		—	f 71.320.621,—
Beleeningen	Hfdbk. f	26.896.201,18	
incl. vrsch.	Bijbnk. "	5.183.723,96	
in rek.-crt.	Ag. sch. "	47.539.757,97	
op onderp.		—	
		f 79.619.683,11	
Op Effecten	f	78.378.169,36	
Op Goederen en Spec. "		1.241.513,75	f 79.619.683,11
Voor schotten a. h. Rijk		—	
Munt en Muntmateriaal			
Munt, Goud	f	98.197.810,—	
Muntmat., Goud ..		934.390.823,42	
		f 1.032.588.633,42	
Munt, Zilver, enz. "		23.300.934,92	
Muntmat., Zilver. "		—	
		f 1.055.889.568,34 1)	
Belegging 1/5 kapitaal, reserves en pensioenfonds		20.068.854,29	
Gebouwen en Meub. der Bank.....		5.000.000,—	
Diverse rekeningen		15.939.886,71	
Staat d. Nederl. (Wetv. 27/5/32, S. No. 221) ..		19.331.195,17	
		f 1.305.525.835,89	
Passiva.			
Kapitaal	f	20.000.000,—	
Reservefonds	"	3.000.000,—	
Bijzondere reserve	"	5.000.000,—	
Pensioenfonds	"	8.242.006,34	
Bankbiljetten in omloop	"	991.201.485,—	
Bankassigatiën in omloop	"	330.875,03	
Rek.-Cour. f	Het Rijk f	28.522.058,48	
saldo's:	Anderen "	245.683.008,21	f 274.205.066,69
Diverse rekeningen		3.546.402,83	
		f 1.305.525.835,89	

Beschikbaar metaalsaldo

Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is. "

1) Waarvan in het buitenland f 3020.302,58.

Voor naamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. Metaal-saldo)	Dek-kings perc.
	Munt	Muntmat.				
2 Jan. '33	98198	934.391	991.201	274.536	549.135	83
28 Dec. '32	98198	934.454	961.590	304.403	549.255	83
19 " '32	98198	934.440	951.558	308.694	550.954	83
12 " '32	98198	934.431	961.479	298.376	550.200	83
5 " '32	98198	934.384	981.448	278.959	549.002	83
28 Nov. '32	98198	934.384	966.853	301.857	545.199	83
4 Jan. '32	97.691	781.843	1052.201	164.577	419.066	74
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54

1) Sedert den bankstaat van 4 Jan. 1929 op de basis van 2/3 metaaldekking. 2) Onder de activa.

SURINAAMSCHE BANK.

Voor naamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Discont.	Div. rekeningen 1)
10 Dec. 1932..	856	1.144	581	784	2.336
3 " 1932..	855	1.335	558	784	2.380
26 Nov. 1932..	856	1.206	530	794	2.437
19 " 1932..	859	1.148	452	791	2.355
12 Dec. 1931.	822	1.173	694	1.027	779
5 Juli 1914..	645	1.100	560	735	396

1) Sluftp. der activa.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. metaal-schulden	Beschikb. metaal-saldo
31 Dec. 1932	149.960		204.800	32.170	55.172
24 " 1932	149.980		204.060	34.400	54.596
17 " 1932	149.500		207.900	32.370	53.392
3 Dec. 1932	103.840	46.097	209.055	32.409	53.351
26 Nov. 1932	104.459	45.790	207.528	32.536	54.223
19 " 1932	104.457	45.807	211.029	30.032	53.841
12 " 1932	104.450	45.904	214.920	29.678	52.514
2 Jan. 1932	112.557	46.197	232.022	25.566	55.719
3 Jan. 1931	138.550	40.501	253.659	45.593	59.350
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842

Data	Wissels. buiten N.-Ind. betaalb.	Dis-conto's	Beleeningen	Diverse reke-ningen ¹⁾	Dek-kings-percentage
31 Dec. 1932	19.260	54.170		27.280	63
24 " 1932	19.110	56.240		26.790	63
17 " 1932	18.960	58.860		26.560	62
3 Dec. 1932	18.808	8.718	38.788	25.489	62
26 Nov. 1932	18.607	8.767	39.252	24.270	63
19 " 1932	18.324	8.791	39.733	23.963	62
12 " 1932	18.275	8.828	39.576	30.980	61
2 Jan. 1932	6.301	9.710	48.784	35.939	62
3 Jan. 1931	32.425	8.774	40.666	41.943	60
25 Juli 1914	6.395	7.259	75.541	2.228	44

¹⁾ Sluitpost activa.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten in duizenden ponden sterling.

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Departm.	Other Securities	
				Disc. and Advances	Securities
28 Dec. 1932	120.594	371.193	23.595	18.509	17.738
21 " 1932	120.628	370.098	24.691	11.833	21.574
14 " 1932	140.305	372.256	42.166	11.740	18.048
7 " 1932	140.389	365.662	48.760	11.807	17.725
30 Nov. 1932	140.418	358.843	55.579	11.867	18.274
23 " 1932	140.426	357.847	56.575	11.958	18.021
30 Dec. 1931	121.349	364.150	31.596	27.291	37.613
22 Juli 1914	40.164		29.317		33.633

Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits		Reserve	Dek-kings-perc. 1)
			Bankers	Other Accounts		
28 Dec. '32	102.372	8.865	102.410	33.760	24.401	16 ¹⁵ / ₁₆
21 " '32	99.677	7.826	98.898	33.989	25.530	18 ⁹ / ₃₂
14 " '32	74.249	8.537	86.291	34.368	43.049	33 ⁵ / ₁₆
7 " '32	85.844	8.522	104.252	34.454	49.727	33 ²³ / ₃₂
30 Nov. '32	68.872	10.147	90.532	37.064	56.575	41
23 " '32	68.582	26.531	78.082	33.742	57.578	41 ¹⁹ / ₃₂
30 Dec. '31	95.341	7.733	126.398	40.341	32.199	18 ¹³ / ₃₂
22 Juli '14	11.005	14.736	42.185		29.297	52

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in miljoenen francs.

Data	Goud	Zilver	Te goed in het buitend.	Wissels	Waarrv. op het buitend.	Beleeningen	Renteloes voorschot v. d. Staat
23 Dec. '32	83.120	1.369	3.154	4.730	1.582	2.529	3.200
16 " '32	83.269	1.357	3.105	4.143	1.605	2.571	3.200
9 " '32	83.344	1.344	3.155	4.324	1.616	2.552	3.200
2 " '32	83.359	1.329	3.127	4.265	1.663	2.596	3.200
24 Dec. '31	68.481	959	13.040	15.529	8.406	2.717	3.200
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541	8	769	—

Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diver-sen ¹⁾	Circulatie	Rekg. Courant		
				Staat	Zelfst. amort. k.	Particulieren
23 Dec. '32	6.552	2.168	82.565	196	2.136	22.054
16 " '32	6.552	2.179	82.035	173	2.153	22.179
9 " '32	6.621	2.132	82.482	203	2.139	22.117
2 " '32	6.621	2.389	83.200	205	2.149	21.386
24 Dec. '31	7.157	2.167	83.547	340	5.533	23.639
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	943

¹⁾ Sluitpost activa.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

3 Januari 1933.

In de stemming aan de tarwe-markt is in de week na de Kerstdagen eenige verbetering ingetreden en voor verschillende buitenlandsche tarvesoorten hebben de prijzen zich een weinig hersteld van het zeer lage niveau, waarop zij allengs waren gedaald. Aan de termijmarkten in Noord- en Zuid-Amerika stegen de koersen bijna dagelijks matig. Te Chicago was het slot van den Decembertermijn op Zaterdag weliswaar nagenoeg onveranderd, doch voor Mei was het slot toen 1 dollarcent hooger dan op 27 December. Te Winnipeg sloot December-tarwe 1¼ dollarcenten en Mei 2 dollarcenten hooger dan op 27 December. Gisteren waren in Noord-Amerika de termijmarkten gesloten. In Zuid-Amerika waren de termijmarkten op 26 December geopend en den volgenden dag vrij gevoelig lager. Daarna is eene verbetering ingetreden, zoodat het slot gisteren, nadat op 31 December de markten weder gesloten waren, te Buenos Aires 13 centavos en te Rosario 20 centavos per 100 KG. hooger was dan op 27 December. Mede tengevolge van de feestdagen waren de omzetten in de afgelopen week beperkt, doch ook omdat de koopers de verbetering der stemming in exportlanden niet vertrouwend en er slechts schoorvoetend toe overgingen hogere prijzen te betalen.

Vrij algemeen blijft men in invoerlanden van meening, dat het aanbod van tarwe uit Canada groot zal blijven en dat Manitoba-tarwe zal blijven concurreren met Argentijnsche en Australische tarwe. De oogsten in beide landen hebben goede uitkomsten geleverd. Naarmate in Argentinië voortgang wordt gemaakt met het binnenhalen van den oogst en de aanvoeren de havenplaatsen in grotere hoeveelheden zullen bereiken, wordt dringender aanbod verwacht. Australië blijft regelmatig offereeren tot weinig veranderde prijzen, niettegenstaande flinke vraag in het Verre Oosten, waarheen voortdurend ladingen worden verkocht. Ook Britsch-Indië was als koper van Australische tarwe in de markt. De Vereenigde Staten zijn niet aan de markt met tarwe, de prijzen in Dollars zijn te hoog, om tegen andere tarvesoorten te kunnen concurreren, tengevolge van den hoogen wisselkoers. De vooruitzichten van den oogst van wintertarwe zijn niet gunstig en men is veelal van meening, dat de toestand ongunstiger is dan het laatste regeerings-rapport aangaf. Langdurige droogte heerscht in verschillende streken en schade wordt verwacht van afwisselend vriezen en dooien. In Italië is het aan de meelfabrieken toegestane percentage buitenlandsche tarwe verhoogd; in sommige streken tot 40 pCt. In andere is het onveranderd 5 pCt. gebleven.

Aan de rogge-markt bestond op eenige dagen iets meer belangstelling voor Poolsche en Argentijnsche rogge, waarin verschillende zaken tot stand kwamen tot iets verbeterde prijzen. Het slot te Chicago was op 31 December voor rogge per December ½ dollarcent, per Mei 1¼ dollarcenten hooger dan op 27 December.

In het begin der week was de stemming voor maïs nog flauw en vele aangekomen partijen werden opgeruimd tot zeer lage prijzen, welke belangrijk lager waren dan waarvoor in de eerste hand in uitvoerlanden te koop was. Vooral de groote te Rotterdam aankomende hoeveelheden Donau-maïs drukten de markt en daardoor waren ook voor Plata-maïs de prijzen gedaald. De consumptie heeft van het goedkope aanbod gebruik gemaakt en was gaarne koper. De onverkochte partijen ruimden dientengevolge snel op en toen tegen het einde der week het dringende aanbod voorbij was, verbeterden de prijzen snel en werd zes gulden per last betaald boven het laagst bereikte punt. De aanbiedingen van afladers aan den Donau, die gedurende eenigen tijd niet in aanmerking kwamen door laag aanbod uit de tweede hand, kwamen weder in lijn en verschillende nieuwe zaken met den Donau werden afgesloten. Zelfs zijn in de eerste hand de prijzen op aflading eenige guldens per last verhoogd, welke verhooging ook werd betaald. Ook voor Plata-maïs zijn de prijzen gestegen toen het dringende aanbod van Donau-maïs ophield. Tengevolge van verbetering aan de Zuid-Amerikaansche termijmarkten steeg de prijs voor stoomende en op aflading nog verder. Het slot te Buenos Aires was 28 centavos en te Rosaria 20 centavos hooger dan op 27 December.

Ook aan de gerst-markt is eene verbetering ingetreden, vooral voor Plata-gerst. Daarvoor waren de prijzen dagelijks verlaagd, van welke verlagingen door koopers gebruik werd gemaakt, om flinke zaken af te sluiten. In de tweede helft der afgelopen week zijn de prijzen weder even snel gestegen als zij eerst gedaald waren. Tot de ver-

heerschte naar aanleiding van de onzekerheid aangaande de Braziliaansche plannen tot verlaging van het uitvoerrecht. Het gevolg was, dat de afzet in de laatste dagen van het jaar nog kleiner was dan anders reeds het geval pleegde te zijn.

In het vorig Overzicht is reeds medegedeeld, dat het uitvoerrecht van 55 Milreis per baal op 21 December l.l. met 7 Milreis verminderd werd en dus op 48 Milreis was gebracht. Op 29 December werd via New-York bericht ontvangen, dat de uitvoerrechten van den Staat Sao Paulo volgens een nieuw gerucht waarschijnlijk verder nog met 9 Milreis zouden worden verlaagd en ofschoon hiervan geen officieele bevestiging is ontvangen, kwamen de meeste kost- en vrachtaanbiedingen van Santos dien dag reeds niet minder dan \$—50 per cwt. lager af. Hieruit schijnt te moeten worden afgeleid, dat het uitvoerrecht werkelijk opnieuw verlaagd is geworden, al valt dan ook de juiste omvang dier verlaging alhier voorloopig nog niet te beoordeelen.

De half-officieele Braziliaansche berichtgever Medeiros heeft thans bekend gemaakt, dat de voorloopig algemeen aangenomen raming voor de koffie-productie in geheel Brazilië gedurende het oogstjaar 1933/34 als volgt luidt: Sao Paulo 1.700.000 bn., Minas Geraes 5.300.000 bn., Espirito Santo 1.500.000 bn., Rio 1.200.000 bn., Parana 400.000 bn., Bahia 250.000 bn., Pernambuco 100.000 bn., Goyaz 50.000 bn., totaal 26.100.000 bn. Uit ervaring is bekend, dat de ramingen van Medeiros steeds aan den lagen kant zijn, doch, zelfs indien deze raming ditmaal hierop een uitzondering mocht maken, zou de productie van geheel Brazilië in het volgend oogstjaar toch al overeenkomen met een wereld-verbruik dezer soort van ongeveer 2 jaren.

De Koffie-Raad van Brazilië heeft bekend gemaakt, dat in de afgelopen week vernietigd zijn 28.000 balen te Rio en 3000 balen te Victoria, tezamen 31.000 balen. Opgave der vernietigde hoeveelheid op de andere plaatsen is niet ontvangen.

De kost- en vrachtaanbiedingen van Santos zijn op het oogenblik voor gewoon goed beschreven Superior Santos op prompte verscheping ongeveer \$ 10.45 à 10.65 per cwt.

en voor dito Prime ongeveer \$ 10.60 à 10.80, terwijl zij voor Rio type New-York 7 met beschrijving, prompte verscheping, zijn \$ 8.90 à 9.—. Voor Santos beteekent dit een verlaging van ongeveer \$ —.60 tegen een week geleden, doch voor Rio bleven de vraagprijzen onveranderd.

Nederlandsch-Indië blijft vast gestemd bij zeer gering aanbod. Van betrouwbare zijde werd vernomen, dat de op het oogenblik nog beschikbare voorraad van ongewassen Sumatra Robusta geschat wordt op 35 à 45.000 picols. Door de meesten wordt echter het cijfer van 45.000 picols als te hoog aangenomen beschouwd en wordt 35.000 picols juist genoemd. Voor binnenlandsch verbruik moet deze hoeveelheid dan verminderd worden met ongeveer 8.000 picols, zoodat van nu af tot aan het begin van den nieuwen oogst (dat is ongeveer half April) voor uitvoer niet meer beschikbaar zou zijn dan ongeveer 27.000 picols.

In November hebben de uitklaringen van Java, Sumatra en Celebes tezamen bedragen 95.564 picols tegen 69.745 picols in November 1931. Vanaf 1 Januari tot 30 November zijn uitgeklaard 1.405.846 picols tegen 862.326 picols in diezelfde 11 maanden van verleden jaar. De geheele opbrengst van ongewassen Sumatra Robusta, welke voor het loopende oogstjaar aanvankelijk geraamd was op 380.000 picols, heeft ca. 500.000 picols bedragen en ook voor het volgend oogstjaar wordt op een groot rendement gerekend.

De cijfprijzen in de eerste hand zijn voor de verschillende Robusta soorten op het oogenblik ongeveer:

Palembang Robusta, Januari-verscheping, 19½ ct.; Benkoelen Robusta, Januari-verscheping, 20 ct.; Mandheling Robusta, Januari-verscheping, 21½ ct.; W.I.B. f.a.q. Robusta, Januari-verscheping, 24½ ct., alles per ½ K.G. cif, uitgeleverd gewicht, netto contant. Voor de ongewassen soorten zijn deze prijzen gelijk aan die van verleden week, doch de prijs voor gewassen Robusta is ½ ct. hooger.

Aan de Rotterdamse termijnmarkt liepen de noteringen ¼ à ¾ ct. per ½, K.G. terug. Bij het opmaken van dit Overzicht noteert Januari 22½, Maart 21, Mei 20, September 18½ en December 18½ ct. per ½ K.G.

In loco was de afzet zeer beperkt. De officieele notering

(VAN GROOTHANDELSPRIJZEN¹⁾)

ZILVER-cash Londen per Standard Ounce	METALEN					TEXTIELGOEDEREN					DIVERSEN				
	IJZER Cleveland Foundry No. 3 f.o.b. Middlesbrough per Eng. ton	KOPER Standaard Locoprijzen Londen per Eng. ton	TIN locoprijzen Londen per Eng. ton	LOOD Locoprijzen Londen per Eng. ton		KATOEN Middling locoprijzen New-York per lb.	WOL gekamde Australische, Merino, 64's Av. loco Bradford per lb.	WOL gekamde Australische, Crossbred Colonial Carded, 50's Av. loco Bradford per lb.		KOE-HUIDEN Gaaf, open kop 57-61 pnd.	KALK-SALPETER Gld. per 100 KG. netto				
pence	Sh.	£	£	£	\$ cts.	pence	pence	pence	fl.	fl.	fl.	fl.	fl.	fl.	fl.
100.0	73/-	100.0	62.1/6	100.0	261.17/-	100.0	36.8/6	100.0	23.25	100.0	55.00	29.50	100.0	34.70	100.0
32 1/8	89.3	86/6	118.5	93.5	290.17/6	111.1	31.1/6	85.3	17.55	75.5	47.25	24.75	83.9	28.46	82.0
26 3/4	83.3	73/-	100.0	55.14/-	89.7	290.4/-	110.8	24.4/-	17.50	75.3	48.50	26.50	89.8	40.43	116.5
26 1/2	81.1	66/-	90.4	63.16/-	102.8	227.5/-	86.8	21.1/-	57.8	20.00	51.50	93.6	103.4	47.58	137.1
24 7/16	76.2	70/6	96.6	75.14/-	121.9	203.15/6	77.8	23.5/-	63.8	19.15	82.4	39.—	70.9	55.6	32.25
17 1/16	55.4	67/-	91.8	54.13/-	88.0	142.5/-	54.3	18.1/6	49.6	13.55	58.3	26.75	16.25	55.1	25.36
13 1/8	41.6	55/-	75.3	36.5/-	58.4	110.1/-	42.0	12.1/-	33.1	8.60	37.0	21.50	39.1	12.00	40.7
20 1/16	65.3	72/6	99.3	71.9/6	155.1	174.13/-	66.7	21.11/-	59.4	17.15	73.8	29.50	53.6	19.25	65.3
20 1/8	62.6	72/6	99.3	71.12/6	115.4	174.4/-	66.5	21.4/-	58.2	15.45	66.4	28.50	51.8	17.75	60.2
19 1/8	59.5	70/-	95.9	68.19/6	111.1	165.18/-	63.4	18.1/6	51.6	15.20	65.4	26.25	47.7	16.50	55.9
19 1/16	61.0	67/6	92.5	61.3/-	98.5	161.17/6	61.8	18.6/6	50.3	16.45	70.8	27.25	49.5	17.25	58.5
18 1/16	59.0	67/6	92.5	53.9/-	86.1	145.—/-	55.4	17.1/6	48.9	16.50	71.0	28.75	52.3	18.00	61.0
16 1/16	50.0	67/6	92.5	50.1 6	80.7	136.4/6	52.0	17.19/-	49.3	14.50	62.4	27.75	50.5	17.50	59.3
16	49.9	67/6	92.5	48.2/-	77.5	134.17/6	51.5	18.3/-	49.8	13.10	56.3	27.00	49.1	16.75	56.8
16 3/8	51.0	65/-	89.0	47.15/-	76.9	135.5 6	51.7	18.6/-	50.2	11.95	51.4	27.25	49.5	16.50	55.9
16 1/2	52.0	63/6	87.1	46.6/-	74.6	132.6/-	50.5	17.18/-	49.1	11.—	47.3	27.00	49.1	15.75	53.4
16 1/4	51.5	63/6 5	87.1	43.—/-	69.3	117.13/-	44.9	15.15/-	43.2	10.55	45.4	24.50	44.5	14.50	49.2
16 3/8	51.9	63/6 6	87.1	46.8/6	74.8	113.16/-	43.5	15.18/6	43.7	10.35	46.7	24.00	43.6	13.00	44.1
16 1/8	51.9	63/6 6	87.1	47.6/6	76.2	115.3/-	44.0	15.5/6	41.9	9.95	42.8	22.50	40.9	12.50	42.4
13 7/8	43.2	60/6	82.9	45.7/6	73.1	116.8/-	44.4	14.—/6	38.5	10.30	44.3	21.25	38.6	12.00	40.7
12 1/2	38.9	58 6	80.3	45.1/6	72.6	117.—/6	44.7	13.5/6	36.4	10.95	47.1	21.75	39.5	12.00	40.7
13 1/16	41.8	58/6	80.3	45.1/6	72.6	122.1/-	46.6	13.3/6	36.2	10.90	46.9	25.25	45.9	14.50	49.2
13 1/8	40.9	58 6	80.3	42.15/6	68.9	113.4/-	43.2	12.10/-	34.3	10.25	44.1	24.50	44.5	14.50	49.2
12 1/4	40.3	58/6	80.3	39.6/6	63.4	104.17/-	40.0	11.10/6	31.6	9.40	40.4	23.50	42.7	13.00	44.1
12 1/8	40.1	58 6	80.3	36.6/6	58.5	106.2/6	40.5	11.11/6	31.8	9.10	39.1	22.00	40.0	12.50	42.4
13 1/4	41.2	58/6	80.3	34.14/-	55.9	112.5/6	42.9	12.15/6	35.1	9.25	39.8	22.25	40.5	12.50	42.4
12 3/8	39.9	58/6	80.3	32.15/-	52.8	114.19/6	43.9	11.19/6	32.9	7.20	31.0	22.25	40.5	12.00	40.7
13 3/16	41.4	55/6	76.0	30.3/6	48.6	111.16/-	42.7	11.4/-	31.1	6.55	28.2	20.00	36.4	11.00	37.3
13 1/16	43.0	46/-	63.0	28.2/6	45.3	101.1/6	38.6	10.9 6	28.8	6.30	27.1	19.50	34.5	10.75	36.4
14 1/4	45.1	44/6	61.0	27.19/6	45.1	102.—/-	39.0	11.5/-	30.9	6.40	27.5	19.00	35.5	10.75	36.4
14 1/16	44.6	41/6	56.8	27.6/6	44.2	98.17/6	37.8	10.16/-	29.6	6.30	27.1	16.25	29.5	9.00	30.5
13 7/8	43.2	41/6	56.8	27.14/6	44.7	98.18/-	37.8	10.14/-	29.4	6.65	28.6	16.50	30.0	9.00	30.5
14	43.6	41/6	56.8	26.4/-	42.2	99.2/6	37.9	10.5/-	28.1	6.90	29.7	16.25	29.5	9.00	30.5
13 3/4	42.8	44/-	60.3	24.18/-	40.1	96.6/-	36.8	9.9/-	25.9	6.90	29.7	16.50	30.0	8.75	29.7
13 1/8	40.9	45/-	61.6	23.8/-	37.7	84.15/6	32.4	8.16/6	24.2	6.25	26.9	16.50	30.0	9.00	30.5
12 5/8	39.3	44/-	60.3	21.6/-	34.3	89.13/6	34.2	8.—/6	22.0	5.80	24.9	15.75	28.6	8.25	28.0
12 1/2	39.3	44/-	60.3	20.12/6	33.2	84.9/-	32.3	7.5/-	19.9	5.25	22.6	15.25	27.7	7.75	26.3
12 3/8	38.5	42 6	58.2	19.2/6	30.8	90.17/6	34.7	7.3/6	19.7	5.80	24.9	16.00	29.1	8.50	28.8
12 1/4	39.9	42/-	57.5	22.4/6	35.8	101.—/-	38.6	7.17/6	21.6	7.35	31.6	15.75	28.6	8.25	28.0
13	40.5	42/-	57.5	25.8/-	40.9	109.9/6	41.8	9.10/6	26.1	7.75	33.3	16.75	30.5	8.75	29.7
12 1/2	38.9	41/-	56.2	22.5/6	35.9	105.13/6	40.4	8.7/-	22.9	6.50	28.0	15.75	28.6	8.50	28.8
12 3/16	38.3	40/-	54.8	21.19/-	35.4	104.7/6	39.9	8.4/6	22.6	6.15	26.5	15.25	27.7	8.25	28.0
11 1/2	35.8	39/-	53.4	19.12/6	31.6	100.10/6	38.4	7.9/6	20.5	5.95	25.6	15.00	27.3	8.00	27.1
11 3/8	35.4	—	—	19.13/6 ⁸⁾	31.7	102.9/6 ⁸⁾	39.1	7.8/6 ⁹⁾	20.4	5.85	25.6	15.00 ¹⁰⁾	27.3	7.75 ¹⁰⁾	26.3
11 1/8	35.4	40/6 ⁹⁾	55.5	19.18/6 ⁹⁾	32.1	102.—/6 ⁹⁾	39.0	7.8/6 ⁹⁾	20.4	6.10 ¹¹⁾	26.2	—	—	—	—

¹⁾ 26 Sept. 1932 79 K.G. La Plata. ²⁾ Tot Jan. 1928 Western; vanaf Jan. 1928 tot 16 Dec. 1929 American No. 2, van 16 Dec. 1929 tot 26 Mei 1930 74 1/2 K.G. Hongaarsche, 54 1/2 K.G. Zuid-Russische. Van 23 Mei—19 Sept. 1932 No. 3 Canada. ³⁾ Notering Schotland 59/6. ⁴⁾ 58/- . ⁵⁾ 30 Dec. ⁶⁾ 28 Dec ⁷⁾ 3 Jan. ⁸⁾ 15 Dec. ⁹⁾ 13 Dec.

van Superior Santos werd verlaagd van 31½ ct. op 31 ct. doch die van Robusta bleef gehandhaafd op 24 ct., alles per ½ K.G.

De slotnoteringen te New-York waren:

	Gemengd contract (basis Rio No. 7)				Santos contract (basis Santos No. 4)			
	Mrt.	Mei	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.	Dec.
30 December	\$ 5.80	5.56	5.18	5.09	8.52	7.94	7.62	7.50
27 December	„ 5.95	5.69	5.31	5.24	8.63	8.11	7.72	7.61.
19 December	„ 5.60	5.40	5.11	—	8.20	7.88	7.55	—
12 December	„ 5.95	5.76	5.40	—	8.67	8.27	7.90	—

Rotterdam, 3 Januari 1933.

ONTVANGEN BOEKEN.

De gouden standaard door Mr. A. M. de Jong. (Den Haag 1932; Martinus Nijhoff. Prijs f 1.—).

Inaugurale rede bij de aanvaarding van het ambt van buitengewoon hoogleraar aan de Ned. Handels Hoog school.

A la crise économique en Afrique belge, situation actuelle et perspectives d'avenir door Georges van der Kerken, Professeur à l'Université de Gand et à l'Université Coloniale de Belgique. (Brussel 1931; Etablissements Emile Bruylant; Paris 1931; Librairie du Recueil Sirey).

Verkeersvraagstukken voor de groote stad door B. Mees. (Rotterdam 1932; Nijgh & van Ditmar N.V., Prijs f 3,90).

Men zie voor de bespreking van dit boek Econ.-Stat. Ber. van 14 Dec. jl.

Beginselen der Staatshuishoudkunde door Mr. P. M. von Baumhauer en Mr. J. A. Eigeman. ('s-Graven-

hage 1931 N.V. Uitgevers-Mij. v.h. G. Delwel. Prijs f 3,50).

Beknopt leerboek van het handelsrekenen door H. L. C. Kok, Leeraar aan de Handels-Hoogere Burgerschool te Groningen. Derde deel. (Groningen, Den Haag, Batavia 1932; J. B. Wolters. Prijs f 4,50, geb. f 4,90).

In dit deel worden behandeld de fondsenhandel, winstverdeling, arbitrage, crediet- en gemiddelde waarden.

Railway statistics of the United States of America for the year ended December 31 1929 compared with the official reports for 1928 and recent statistics of foreign railways, prepared by Slason Thompson, Bureau of Railway News and Statistics. Twentyseventh year. Chicago 1930, The H. G. Adair Printing Co.

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.

Bedrijfsleven en de strijd tegen de Armoede in Nederland

door Dr. CH. A. VAN MANEN.

Prijs ingenaaid f 3,—. Gebonden f 4,75.

Voor leden der Vereeniging en geabonneerden op het Weekblad wordt dit werk beschikbaar gesteld tegen den prijs van f 2,50 ingenaaid en f 4,— gebonden.

Bestellingen richt men tot het Secretariaat van het Instituut, Pieter de Hoochweg 122, onder gelijktijdige remise per postwissel of op postchèque- en girorekening No. 8408, Rotterdam.

Vervolg STATISTISCH OVERZICHT VAN GROOTHANDELSPRIJZEN.

	DIVERSEN		KOLONIALE PRODUCTEN						INDEXCIJFERS							
	VURENHOUT basis 7" f.o.b. Zweden/ Finland per standaard van 4.672 M ³ .		RUBBER ¹⁾ Standaard Ribbed Smoked Sheets loco Londen per lb.		SUIKER Witte kristal- suiker loco R'dam/A'dam per 100 K.G.		KOFFIE Robusta Locoprijzen Rotterdam per ½ K.G.		THEE Afl. N.-I. thee v. A'dam gem. pr. Java- en Suma- trathee p. ½ K.G.		COPRA Ned.-Ind. f. m. s. per 100 K.G. Amsterdam		Bruto- gewicht v. d. buit. handel Nederland 1925 = 100		Centr. Bureau v. d. Stat. herleid van 1913 = 100 tot 1925 = 100 The Economist herleid van 1927 = 100 tot 1925 = 100	
	f	%	Sh.	%	fl.	%	cts.	%	cts.	%	f	%	In- voer	Uit- voer	100	100
1925	159,75	100	2,11,625	100,0	18,75	100,0	61,375	100,0	84,5	100,0	35,875	100,0	100	100	100,0	100,0
1926	153,50	96,1	2,-	67,4	17,50	93,3	55,375	90,2	94,25	111,5	34,-	94,8	112	128	93,2	92,9
1927	160,50	100,5	1,6,375	51,6	19,125	102,0	46,875	76,4	82,75	97,9	32,625	90,9	113	116	95,4	89,5
1928	151,50	94,8	-10,75	30,2	15,85	84,5	49,625	80,9	75,25	89,1	31,875	88,9	118	128	96,4	87,6
1929	146,00	91,4	-10,25	28,8	13,-	69,3	50,75	82,7	69,25	82,0	27,375	76,3	122	132	91,6	82,6
1930	141,50	88,6	-15,875	16,5	9,60	51,2	32	52,1	60,75	71,8	22,625	63,1	124	135	75,5	69,4
1931	110,75	69,3	-13	8,4	8,-	42,7	25	40,7	42,50	50,3	15,375	42,9	117	136	62,6	57,9
Jan. 1930	147,50	93,9	-7,375	20,7	11,675	62,3	35	57,0	60,50	71,6	26,875	74,9	128	136	84,5	76,9
Febr. "	147,50	92,3	-8	22,5	11,40	60,8	35	57,0	58,25	68,9	26,375	73,5	112	126	81,3	75,2
Maart "	147,50	92,3	-7,625	21,4	10,70	57,1	35	57,0	62,25	73,7	25,25	70,4	125	131	78,7	74,2
April "	147,50	92,3	-7,375	20,7	10,55	56,3	35	57,0	59,50	70,4	26,125	72,8	115	127	78,7	72,8
Mei "	145,00	90,8	-16,875	19,3	9,80	52,3	34,75	56,6	58	68,6	25,50	71,1	132	132	76,1	72,0
Juni "	145,00	90,8	-16,125	17,2	9,775	52,1	33	53,8	58	68,6	22,875	63,8	131	133	76,1	70,4
Juli "	142,50	89,2	-15,625	15,8	9,275	49,5	31,50	51,3	55,50	65,7	21,75	60,6	138	141	74,2	69,3
Aug. "	142,50	89,2	-14,875	13,8	8,50	45,3	29,50	48,1	55,25	65,4	20,-	55,7	129	145	73,5	67,9
Sept. "	140,00	87,6	-14,125	11,6	7,975	42,5	28,25	46,0	59,50	70,4	19,25	53,7	122	126	72,3	65,4
Oct. "	132,50	82,9	-14	11,2	8,625	46,0	29	47,3	66,50	78,7	18,75	52,3	128	152	71,6	64,6
Nov. "	130,00	81,4	-14,375	12,3	8,75	46,7	29	47,3	68,25	80,8	19,375	54,0	121	139	71,0	63,3
Dec. "	130,00	81,4	-14,375	12,3	8,20	43,7	29	47,3	66,75	79,0	19,-	53,0	105	129	69,0	61,3
Jan. 1931	125,00	78,2	-14,25	11,9	8,20	43,7	28	45,6	66,25	78,4	18,25	50,9	121	132	67,7	59,2
Febr. "	125,00	78,2	-13,875	10,9	8,20	43,7	26,25	42,8	53	62,7	18,125	50,7	96	121	67,1	59,4
Maart "	125,00	78,2	-13,75	10,5	8,30	44,3	25,50	41,5	45	53,3	18,625	51,9	107	140	66,5	59,1
April "	125,00	78,2	-13,125	8,8	8,575	45,7	24,75	40,3	43	50,9	17,50	48,8	110	138	65,8	58,4
Mei "	125,00	78,2	-13,125	8,8	8,50	45,3	25	40,7	40,25	47,6	15,375	42,9	114	141	65,8	56,8
Juni "	110,00	68,9	-13,125	8,8	8,575	45,7	25,75	42,0	39,50	46,7	14,125	39,4	127	133	64,5	56,8
Juli "	110,00	68,9	-13	8,4	8,775	48,6	27	44,0	38,25	45,3	15,-	41,8	138	153	62,6	55,8
Aug. "	100,00	62,6	-12,5	7,0	7,90	42,1	25,50	41,5	38,50	45,6	14,125	39,4	122	142	60,6	55,6
Sept. "	100,00	62,6	-12,375	6,7	7,525	40,1	23,75	38,7	37,50	44,4	13,375	37,3	125	146	58,7	58,1
Oct. "	100,00	62,6	-12,375	6,7	7,55	40,3	23	37,5	37,75	44,7	13,25	36,9	119	146	58,7	58,5
Nov. "	100,00	62,6	-12,25	6,3	7,15	38,1	23	37,5	37	43,8	13,75	38,3	113	132	58,7	58,8
Dec. "	82,50	51,6	-12,25	6,3	6,75	36,0	23	37,5	35	41,4	12,75	35,5	115	114	54,8	58,8
Jan. 1932	82,50	51,6	-12,125	6,0	7,35	39,2	23	37,5	32	37,9	13,125	36,6	103	107	54,2	58,4
Febr. "	82,50	51,6	-12	5,6	7,05	37,6	23	37,5	30	35,5	14,50	40,4	86	111	53,5	59,8
Maart "	70,00	43,8	-11,625	4,6	6,25	33,3	23	37,5	31	36,7	14,75	41,1	87	116	52,9	58,3
April "	70,00	43,8	-11,5	4,2	5,90	31,5	23	37,5	29,25	34,6	14,-	39,0	89	110	51,6	56,0
Mei "	70,00	43,8	-11,5	4,2	5,625	30,0	23,50	38,3	30,25	35,7	13,25	36,9	89	107	51,0	54,0
Juni "	70,00	43,8	-11,375	3,9	6,30	33,6	24	39,1	28,50	37,7	12,375	34,5	101	116	50,3	52,5
Juli "	67,50	42,3	-11,375	3,9	6,70	35,7	24	39,1	23,75	28,1	12,375	34,5	100	112	49,0	53,7
Aug. "	63,00	39,4	-11,75	4,9	6,575	35,1	24	39,1	22,75	26,9	12,375	34,5	95	105	48,4	55,3
Sept. "	60,00	37,6	-12,125	6,0	6,525	34,8	25,25	41,1	23,75	28,1	12,75	35,5	96	112	49,0	57,1
Oct. "	63,50	39,7	-11,75	4,9	6,325	33,7	26,50	43,2	28,50	33,7	12,375	34,5	104	127	49,7	55,4
Nov. "	63,50	39,7	-11,75	4,9	5,875	31,3	24,50	39,9	30,75	36,4	12,125	33,8	101	115	49,7	55,6
Dec. "	63,50	39,7	-11,75	4,9	5,50	29,3	24	39,1	28,25	33,4	11,75	32,8				
27 "	63,50	39,7	-11,625	4,6	5,50	29,3	24	39,1	27,50	32,5	11,625	32,4				
2 Jan. 1933	63,50	39,7	-11,6875 ²⁾	4,7	5,25	28,0	24	39,1								

¹⁾ Jaar- en maandgem. afger. op 1/8 pence. ²⁾ 15 Dec. ³⁾ 3 Jan.

N.B. Alle Pondennoteringen vanaf 21 Sept. '31 zijn op goudbasis omgerekend